BONDIA ARUBA®

E

Reforma como tema...
Por ta un alternativa...?

Diasabra 12 di Augustus 2023 www.bondia.com Email: noticia@bondia.com Tel: 582-7800 Fax: 582-7044 1,75 Florin

Direccion nobo di Lar-Hof tocante rechaso ficticio ta duna claridad pa ciudadano di Aruba

Pagina 3

- *Min. Educacion:* **Tur scol di DPS lo ta conecta riba sistema di data** Pagina 6
- **Al-Jaber ta urgi pa mas financiamento pa yuda Caribe combati cambio climatico** Pagina 11
- **Gap di genero den participacion laboral y salario ta permanece** Pagina 2

Art Week Aruba: un siman yen di arte y moda

Pagina 4

Presidente di CDA, Hans Huibers ta retira despues di critica

Pagina 9

Seis Colombiano deteni na Ecuador den asesinato di candidato presidencial

Pagina 10

BONDIA ARUBA

Apelacion urgente pa donante di stamcel

Actualmente na Erasmus MC na Rotterdam, tin un pacient di Aruba ricibiendo tratamento pa leukemia. E tratamento ta rekeri un transplante di stamcel urgente. Te cu awor, no a logra localisa un match den e database mundial.

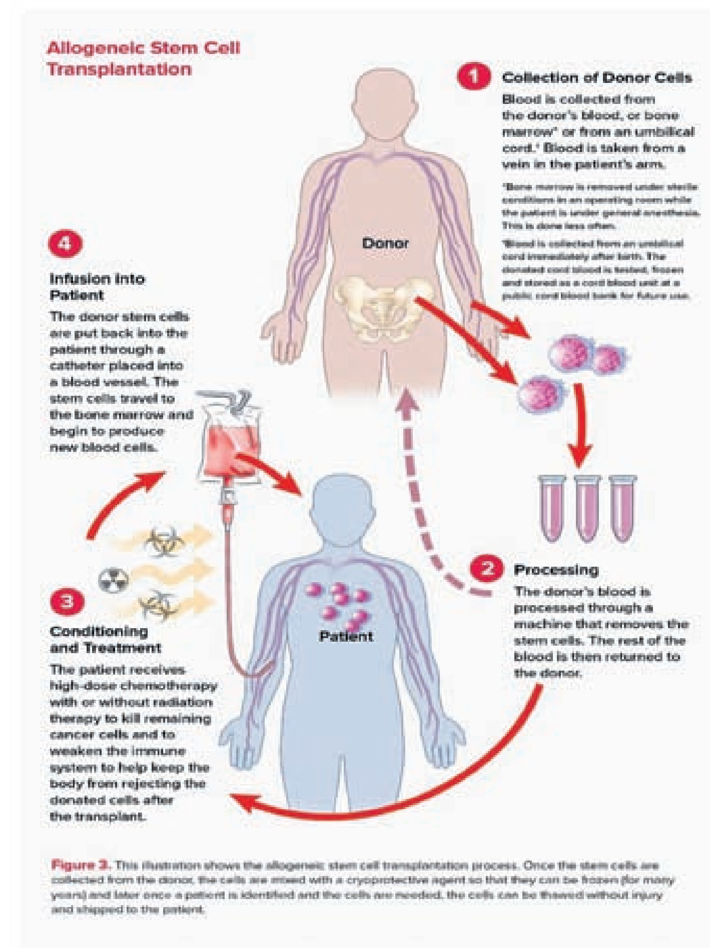

Figure 3. This illustration shows the allogeneic stem cell transplantation process. Once the stem cells are collected from the donor, the cells are mixed with a cryoprotective agent so that they can be frozen (for many years) and later once a patient is identified and the cells are needed, the cells can be thawed without injury and shipped to the patient.

Locual cu ta complica e buskeda di un donante y ta hacie dificil ta nos composicion genetico y unico di Caribe, cu ta uno multi-etnico. Motibo ta cu no tin hopi donante den region inscribi den e database ainda. Akinan nos kier haci un diferencia!

Debi na e urgencia y scarsedad di donante, famia a lansa un campaña urgente y intensivo en buskeda di un donante cu por ta e match pa nan ser keri. Crucial ta pa haya mas hopi hende posibel pa registra pa e chance aumenta pa haya un donante cu ta match.

Awendia hopi enfermedad grave manera diferente malesanan entre otro, diferente forma di leukemia, Aplastische anemie, MDS, Thalassemie, Sikkelcelanemie, Myelofibrose, por wordo trata y cura via transplante di stamcells. Lastimamente, na es momento aki, ni na Aruba ni den Caribe, no tin infrastructura, ni programa pa registra donantenan specifico di e region pa e grupo di pacientnan unico aki.

E meta di e campaña ta pa concientisa comunidad di e necesidad importante pa tin un programa di donante pa Aruba y region di Caribe, no solamente pa e patient specifico en cuestion, pero pa otro futuro pacientnan di e region den necesidad di un transplante.

Nos ta acerca Aruba henter como tambe nos hermana islanan y persona cu procedencia Caribense biba na Hulanda y Merca, cu e meta pa considera bira un donante di stamcel pa asina nos di Caribe tin mihor representacion den e stamcel Databank y asina bo lo por bira un heroe y salba un bida di un hende di Caribe cu tin mester di bo ayudo.

Si bo persona ta entre 18-60 aña y lo kier yuda scapa un bida, por fabor registra awe mes, pa wak si bo por ta un match. E test ta un simpel swab di boca. Si acaso un dia bo resulta di ta un match, e procedura den casi tur caso ta den forma periferal (via sanger) y no ta rekeri un procedura invasivo.

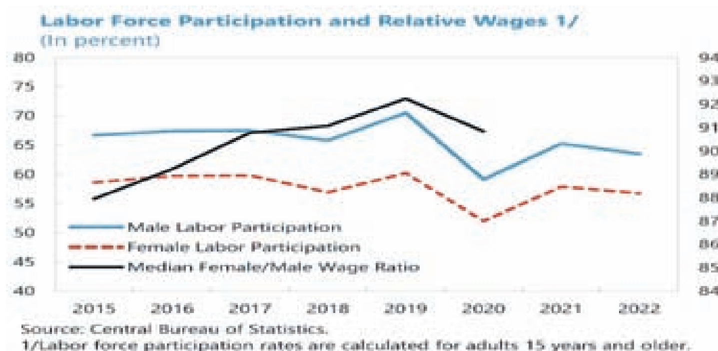
Nos ta hopi gradicido na *Caribbean Bone Marrow Registry* pa nan ayudo y sosten y pa provee nos cu e test kits. Nos a logra den corto tempo pa organisa un Donor Drive pronto na Aruba como cu pa e pacient en cuestion tempo ta crucial y di urgencia.

Tambe nos ta agradecido cu e reaccion y registracion ricibi te cu awo, pero ta importante pa mas hende registra pa bira donante pa posiblemente salba bida. Por whatsapp via celular +297 7381979. Nos lo contact bo persona pa mas informacion encuanto e proceso lo antes posibel.

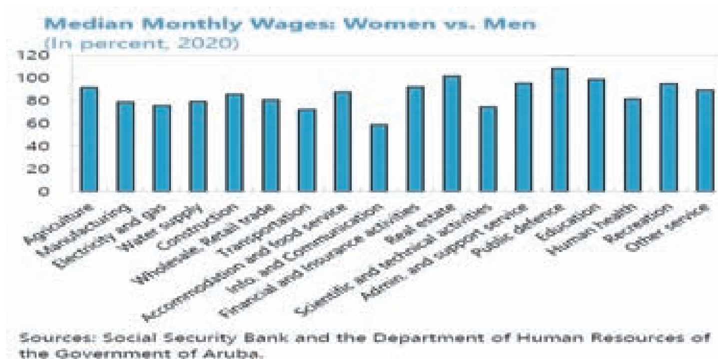
Famia di e pacient kier a gradici comunidad completo pa e sosten den logra nos meta.

Sigi nos riba rednan social pa keda informa over di e desaroyo di e campaña riba: (LINK INSTA y FB) Registra awe y salba bida.

Segun IMF: Gap di genero den participacion laboral y salario ta permanece

Source: Central Bureau of Statistics.
1/Labor force participation rates are calculated for adults 15 years and older.

Sources: Social Security Bank and the Department of Human Resources of the Government of Aruba.

Selected Gender Indicators 1/

	Secondary Gross Enrollment Rate (Female) (1)	Secondary Gross Enrollment Rate (Female/Male) (2)	Labor Participation Rate (Female) (3)	Labor Participation Rate (Female/Male) (4)	Share of Women in Parliament (5)	Share of Women in Managerial Positions (6)
Aruba	126.9	1.1	60.2	0.9	38.1	43.0
World	92.6	1.0	59.6	0.8	23.7	33.5
Netherlands	135.0	1.0	76.7	0.9	33.3	24.9

Sources: Aruban authorities, IMF Gender Data Hub, and IMF staff calculation.
Note: Labor force participation rates are calculated for adults 15 years and older for Aruba, while for adults between 15 and 64 year olds for the World and the Netherlands.

1/ Data for the World and Netherlands are for 2018, 2019, 2020 in columns 1-2, 3-4, and 5-6 respectively. All data for Aruba are for 2021.

Como parti di su rapport riba Consulta Articulo IV pa Aruba, Fondo Monetario Internacional (IMF) a identifica oportunidadnan pa reforma den mercado laboral cu mira pa crecemento economico. Den esaki, a identifica igualdad di genero como un area cu tin potencial.

Segun IMF, crea un ambiente pa utilisa completamente e potencial di e forsa laboral femenino ta clave pa crecemento inclusivo na Aruba. Aruba a experimenta crecemento modera den ultimo dos decada, reteni pa e reduccion den productividad di factor total (TFP).

E continuacion di ‘brain drain’ y e embehecemento di e poblacion ta sirbi como un forsa contra e crecemento. Un contribucion mas halto di hende muher den forsa laboral lo yuda surpasa e reto door di aumenta input y productividad di labor y asina permiti pa crecemento di un manera inclusivo.

Hende muhe na Aruba tin un tasa mas halto di participacion secundario cu homber, pero gap di genero den participacion den forsa laboral y den salario ta permanece. Hende muhe tin bon acceso na educacion na Aruba, pero participacion femenino den forsa laboral ta apenas 60 porciento desde mita di añanan 2000 (aunke e diferencia entre participacion femenino y masculino ta den linea cu paisnan comparable internacional, manera Canada.)

Hende muhe tipicamente ta sub-representa den cierto ramo (specialmente STEM) loke ta resulta den salarionan averahe mas abao cu pa hende homber. Aruba sinembargo si tin un proporcion mas grandi di hende muhe den posicionnan di liderazgo cu paisnan comparable.

Autoridadnan local, segun IMF, ta haciendo esfuersonan pa mas progreso den igualdad di genero. Nan a lansa e Politica Nacional di Genero pa Aruba na mei di 2022, pa crea un ambiente cu ta permiti igualdad di genero y empoderamento di hende muhe na tur sector di sociedad y economia Arubano. E prioridad ta pa aumenta oportunidadnan di trabao y empresarial pa hende muhe. Iniciativanan strategico tambe ta enfoca riba mehoracion di proteccion social y acceso na finanzas y educacion.

Sinembargo, ta destaca cu mester mas colecta di data y analisis pa determina kico ta impulsa posible desigualdad di genero den mercado laboral. E gap observa den salario di e generonan por ta atribui na diferente causa, manera normanan socio-cultural, e peso di cuido sin pago, falta di oportunidadnan di trabao, habilidadnan desigual y prehuicio di genero. Usando micro-data riba caracteristicanan di forsa laboral pa analisa kico ta determina e gap por yuda determina kico ta impulsa e prehuicionan potencial di genero den e sistema y conduci na un miho diseño di politica. Esaki por inclui intervencionnan pa curasha educacion STEM pa hende muhe, reduci e sancion fiscal pa segundo entrada, introduci un Credito Tributario pa Ingreso di Trabao pa curasha participacion, y duna sosten pa cuido di mucha.

Debi na firme compromiso di activista Anouk Balentina

Direccion nobo di Lar-Hof tocante rechaso ficticio ta duna claridad pa ciudadano di Aruba

Lar-Hof a emiti dia 9 di augustus ultimo un fayo orientador relaciona cu rechasonan ficticio, cu tin consecuencianan importante pa e procesonan legal administrativo na Aruba y ta contribui na e transparencia y claridad pa nos ciudadanonan.

E fayo aki no tin impacto solamente riba e panorama legal actual, sino cu tambe ta establece precendente pa futuro casonan den Lar, segun un comunicado di prensa. E fayo aki ta debi na e firme compromiso di Sra. Anouk Balentina, activista di medio ambiente y residente di area di dump, Parkietenbos, kende tabata considera cu e hindervergunning emiti pa e incinerador na Parkietenbos no tabata tene suficientemente na cuenta e interesnan di e residentenan local, manera nan derecho na un ambiente di bida saludable y trankilo.

Balentina a cuminsa su lucha despues cu gobierno a emiti en secreto e hindervergunning – cual ta un 'permiso pa molester'. Basa riba e Lar (Landsverordening administratieve rechtspraak), el a presenta un obhecion contra e emision di e permiso aki.

E proceso legal di e procedemento Lar na Aruba ta complehо y por ta prolonga. Un caracteristica di e procedemento aki ta cu den hopi caso, gobierno no ta responde na e obhecionnan na tempo, loke ta resulta den un 'rechaso ficticio'. E rechaso ficticio aki ta diferente na Aruba cu esun di Corsou y Sint Maarten, ya cu e Lar di Aruba ta establece cu mester considera un rechaso ficticio como un decision di rechaso. Balentina a hiba e caso aki dilanti di e hues di Lar den prome instancia.

A pesar di e exhaustividad di dossier, hues no a drenta den e contenido di e caso. Normalmente, e hues di Lar ta considera cu un apelacion ta valido na momento cu tin un rechaso ficticio (fictieve weigering), simplemente pasobra e rechaso ficticio di e obhecion no tabata fundamenta. Sinembargo, Balentina tabata buscando un decision di Lar-Hof riba e actuacion di e hues den prome instancia, sosteniendo cu e hues mester a trata e caso den su contenido. Den e fayo aki, Lar-Hof a duna consideracionnan amplio no solicita, locual ta notable ya cu huesnan generalmente no ta duna consideracionnan superfluo. Lar-Hof ta sostene cu e hues tambe por trata e caso den su contenido. Lar-Hof ta enfatisa cu den futuro, e hues di prome instancia mester splica su decision di un manera solido y tambe ta duna guia pa e huesnan por tene den consideracion na momento di tuma un decision.

E decision aki di Lar-Hof haci cu e huesnan di prome instancia di Lar na Aruba tene consideracion pa cu e rechasonan ficticio. Awo e ciudadanonan di Aruba por evalua si a tene e indicacionnan di Hof na cuenta den funcion di e decision aki. Si esaki no ta e caso, por solicita e opinion di Lar-Hof. Di e manera aki ta motiva tur hues di Lar di prome instancia na Aruba pa keda alerta.

Aunke tin hende cu por argumenta cu Balentina a perde su caso, segun un comunicado di prensa, e no ta kere cu esey ta e caso. Su obhetivo tabata pa pone na prueba dilanti di Lar-Hof e procedemento standard di e huesnan di prome instancia di Lar relaciona cu e rechasonan ficticio. Awo Lar-Hof a pone e procedemento aki den un marco huridico mas detaya. For di awo bay dilanti, e hues di Lar di Aruba lo mester duna un splicacion adecuado di su fayo riba rechasonan ficticio y tambe lo por examina e contenido. Cu esaki, Balentina a contribui na e formacion di hurisprudencia na beneficio di e ciudadanonan di Aruba den ambito di Lar.

Den su sentencia, Lar-Hof no ta señala cu Balentina ta carece di legitimidad ni tampoco cu su apelacion ta falta fundamento. Lar-Hof solamente ta establece cu e fayo di e hues di prome instancia por mantene, ya cu e indicacionnan di Lar-Hof ainda no tabata conoci e tempo aya.
Ta spera cu e examen material di e apelacion cu respecto e decision posterior riba e contenido di e obhecion ta bay tuma lugar na september.

Independientemente di e resultado di e caso aki, tin un cos ta sigur: e persistencia y dedicacion di Balentina pa garantisa e derechonan di ciudadanonan di Aruba ta innegable. El a tuma un paso historico dilanti pa estado di derecho na Aruba y a manda un señal poderoso tocante e influencia di activismo ciudadano, segun e comunicado.

E sentencia completo ta disponible riba https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:OGHACMB:2023:146

Lar
E Landsverordening administratieve rechtspraak (Lar) ta referi na legislacion cu ta goberna ley administrativo y e revision hudicial di decisionnan administrativo na Aruba. E Lar ta delinea e procedura y reglanan pa trata disputa y accionnan legal relaciona cu decisionnan administrativo haci pa autoridad y agenciaan gubernamental na Aruba.

Esaki por inclui asuntonan manera permiso, licencia y otro accionnan administrativo. Lar ta duna un marco pa individuo, negoshi y organisacionnan por reta e decisionnan administrativo en cuestion mediante proceduranan legal. E ta establece e hurisdiccion di corte administrativo, e derecho di individuonan pa apela decisionnan administrativo, y e proceduranan pa conduci e apelacionnan en cuestion. Lar tambe ta delinea e principionan di ley administrativo cu autoridadnan gubernamental mester ucmpli na momento di tuma decision y interactua cu ciudadanonan.

En general, Lar ta un instrumento legal esencial cu ta sigura transparencia, husticia y responsabilidad den asuntonan administrativo dentro di hurisdiccion di Aruba.

Incinerator na Parkietenbos
Na juli di 2021, hurista y habitante di Parkietenbos Anouk Balentina ayera a entrega un obhecion den cuadro di e LAR contra e otorgamento di e permiso pa molester (hindervergunning) pa opera e incinerator na Parkietenbos. El a argumenta cu tabatin cantidad di iregularidad den e proceso aki, entre otro: e obhecion di habitantenan no a wordo scucha, gobierno a ignora varios rapport y conseho cu tabata indica cu Parkietenbos no ta e luga indica pa e incinerator y finalmente a otorga e permiso secretamente.

Manera Balentina a indica, e otorgamento di e permiso pa molester a tuma luga di forma clandestino, mirando cu casi 6 luna despues mediante Landscourant di 4 di juni 2021, a publica cu e permiso a wordo otorga dia 23 di december 2020. E permiso aki ta necesario pa opera e incinerator.

Si no tabata suficiente cu gobierno ta actua sin transparencia pa otorga e permiso, Balentina ta trece dilanti den su carta di obhecion cu departamento huridico DWJZ (Directie Wetgeving en Juridische Zaken) no a contesta e 80 persona cu a entrega un obhecion practicamente casi igual. Como motivacion, director di DWJZ, George Croes a yega di indica den un conferencia cu tabatin mucho hopi obhecion contra e otorgamento di e permiso pa contesta tur. Balentina ta haya cu e excuus aki no ta valido pasobra contesta e obhecionnan ta un exigencia segun e ley di molester (Hinderverordening). Balentina ta haya cu e manera di opera aki, unda ta publica notificacion cu e permiso a wordo otorga 6 luna despues, ta blokia e derecho di e ciudadano pa busca proteccion legal contra un decision di gobierno na tempo.

Ademas, Balentina a indica cu ademas cu tin iregularidadnan den con e otorgamento a bay, gobierno a hasta ignora un cantidad di recomendacion di su departamentonan den e proceso pa pone e incinerator y oper'e na Parkietenbos.

December di aña pasa, minister Ursell Arends a indica cu ainda lo sigui kima e slib di RWZI den e incinerator na Parkietenbos, "temporalmente tanten no tin un RWZI nobo."

BONDIA ARUBA

Art Week Aruba: un siman yen di arte y moda

Ayera tardi durante un conferencia di prensa, Tito Bolivar, director di Artisa y Art Fashion Aruba, a anuncia Art Week Aruba 2023. Bolivar, hunto cu miembronan di e organisacion di Art Week Aruba a elabora ariba diferente aspecto pa loke ta e siman di arte y moda cu lo tuma luga den luna di september.

Bolivar a splica cu pa varios aña caba na ta encarga cu organisacion Art Week Aruba inoficialmente. For di aña pasa nan ta bin ta informando comunidad di tur e proyectonan cu nan lo ta haciendo durante e siman di arte aki.

El a indica cu aña pasa nan a tuma e decision di rebrand y sali cu loke ta Art Week Aruba, na unda cu nan ta yena henter un siman cu arte. "Ya caba pa seis aña tras di otro, pero aworaki poco poco nos ta treciendo e mas cerca di comunidad pa comunidad sa kico por spera nan den e siman di september 4 pa 10," el a remarca.

E siman di Art Week Aruba ta cuminsa di 4 di september cu un Art Talk. Bolivar a splica cu e Art Talk aki ta bay tuma luga na San Nicolas y lo toca temanan di branding, con pa bira un artista internacional, con un artista por posiciona su mes y kico ta e mercado cu Aruba Art Fair lo laga atras e aña aki pa tur e artistanan cu ta participa. Segun Bolivar ta indica, ya tin mas di 100 artista registra pa Art Fair.

Dia 5 di september ta bay tin tayernan di arte. E tayernan aki ta wordo duna door di muralistanan di full rond mundo cu ta bay ta na Aruba durante e temporada di Art Week y cu lo ta pintando diferente muralnan.

Bolivar a agrega cu tur aña cu e artistanan aki bin Aruba nan ta duna un tempo di nan espacio pa nan por duna back na comunidad di Aruba y siña e artistanan Arubiano con ta pinta riba muraya y con ta crece den e mundo 'callejero' di loke ta muralismo.

E tayernan aki ta completamente gratis y ta solamente pa e artistanan cu ta participando den Art Week. "Nos ta selecciona nos hendenan a base di e participacion y nan ta haya e espacio pa siña di nos artistanan internacional," el a subraya.

Ariba dia 6 di september ta bay tuma luga Art Fashion Unchained: Fashion with a cause.
Bolivar a splica cu e aña Art Fashion ta scoge un tema un tiki delicado cual ta unchained. El a indica cu door cu Hulanda ta celebrando 160 aña di abolicion di sclavitud, nan a dicidi di usa e tematica aki como e tema di Art Fashion pa e aña aki cu ta treciendo diseñadornan for di full rond mundo.

El a remarca cu cada aña Art Fashion ta busca un topico di combersacion den pueblo y den pasado nan a yega di usa temanan manera 'Breaking the Silence' y 'Climate meets Fashion', entre otro.

Dia 7 di september tin un VIP dinner cu ta un cena priva y ta solamente pa 30 persona. E 30 personanan aki lo tin e primicia di Aruba Art Fair cu lo tuma luga dia 8, 9 y 10 di september den cayanan di San Nicolas.
"Cada dia tin algo diferente y creciendo cu nos artistanan y dunando mas herment pa nan crece y bira un artista mas grandi cu ya nan ta caba," Bolivar a enfatisa.

Sra. Diana Croes, miembro di e organisacion di Art Week Aruba, a splica tocante e intercambio cultural y artistico cu Aruba tabatin, y ta bay tin tambe, cu Colombia.

"Mi tabatin e honor di a participa hunto cu e elenco di Aruba pa prome biaha den Colombia Moda. A base di nos contactonan cu ATA nos a bin haya e contacto aki cu ta alcaldia di Medellin y cu a acerca Art Fair y e organisacion di Art Fair pa nos por bay haci un intercambio cultural y di arte entre Medellin y Aruba," el a indica.

El a sigui splica cu esaki ta encera cu Aruba ta bay tin lasonan hopi estrecho cu alcaldia di Medellin pa asina por intercambia no solamente arte, pero parti di e cultura di Aruba, intercambia artistanan, pero tambe di awo pa dilanti Aruba lo ta participando den Colombia Moda.

Croes a agrega cu ora cu ta papia di Colombia Moda e no ta solamente e moda internacional y moda di Colombia mes cu ta bini hunto, pero e ta expande na diferente localidad y Aruba a participa riba e pasarela di Medellin na unda cu hopi di e prensa internacional tabata presente y pa Aruba e tabata hopi bunita e participacion.

"E tabata un experiencia hopi grandi y durante di e experiencia aki Aruba a luci masha hopi mes y nos a wordo hopi bon ricibi pa e prensa internacional y e diseñador Giogiola Arendsz a haci un trabao excepcional na Colombia," el a subraya.

El a splica tambe cu Aruba a logra cera un laso cu e fundacion SENA di Medellin. Fundacion SENA ta un fundacion cu ta yuda crea diseñadornan, crea modistanan y ta traha pa yuda e hendenan cu no tin trabao yega na un profesion y pa haya un trabao.

Croes a remarca cu e organisacion di Aruba Art Fair ta bay haci un intercambio na unda cu nan ta bay trata di trece Fundacion SENA Aruba pa asina nan tambe yega na un fundacion na unda cu lo organisa diferente proyectonan den futuro pa yuda esnan cu no tin trabao.
"Nos ta pone e señoranan cu no tin trabao central pa asina nan tambe por siña den fashion, pa nan por siña tambe bira un costurera profesional, pero tambe pa guianan pa yega na trabao," el a resalta.

Fundacion SENA tambe ta bin Aruba pa participa den Art Fashion y lo ta biniendo cu e diseadornan ganador di nan comeptencia di moda.

Diseñadornan cu lo participa den Art Fashion 2023 ta inclui entre otro diseñadornan local Ronchi de Cuba, Gigiola Arendsz, Fausta Luna, Vanessa Paulina, entre otro. Y pa loke ta diseñadornan internacional, tin diseñadornan cu ta bin for di Corsou, Hulanda, Sint Maarten, Angola y Colombia.

BONDIA ARUBA

Editor
Caribbean Speed Printers N.V.
Aruba Bank N.V. Acc. #332668
Caribbean Mercantile Bank N.V.
Acc. #23951903
RBC Royal Bank Acc. #13307728

Operations Manager
Mariette Engelhart

Redaccion
noticia@bondia.com
Pilar Flores (hefe di redaccion)
Angenette Figuereo (closer editor)
Leo Maduro
Andreina Morillo
Raisa Montilla
Oriana Geerman

Ehecutivo di Benta
sulaika.croes@cspnv.com
Sulaika Croes

Aviso y Arte
Sandra Loefstop
Lisa Tromp

Departamento Digital
Juan Luis Pinto

Administracion
accounting@bondia.com
Martha Arteta de Ariza

Distribucion
Jenny Kelly

Coleccion
Evelinda de Cuba - Tromp

Pre Press
Luis Fernando Arenas (Hefe)
Pablo Libre

Press
Roland Schenker (Hefe)
Omar Ramirez
Martin Boekhoudt
Francis Dirksz

Colaboracion
Assiociated Press
Ret Karibense
Data Key

Afiliacion
Sociedad Interamerica
di Prensa (SIP)

DIRECCION
Adres: Weststraat #22
Tel: 582-7800
Email: noticia@bondia.com
aviso@bondia.com
info@bondia.com
Website: www.bondia.com
Facebook: @bondianoticia
Instagram:bondiaaruba

Editorial

Reforma como tema...

Por ta un alternativa...?

Manera nos por a spera, un parlamentario independiente, cu a bandona e partido democrata cristian, a anuncia un partido politico nobo. E nomber ta papia pa su mes, e meta principal ta pa lucha pa reforma. Nos no a tende o lesa mas detaye ainda, pero esaki caba ta indica den ki direccion e politico ta dirigi su ambicion. Nos lo mester desea su persona hopi suerte tambe, pasobra su escogencia no ta implica un caminda facil. Di otro banda, e ta si e direccion cu nos lo mester busca pa sali di e caminda robez cu nos pais a tuma.

Esun cu ta boga pa reforma gobernacion di nos pais no ta topa solamente cu resistencia na nivel di contrincante politico, sino tambe den acercamento di ciudadano pa gana nan pa su causa. Esaki tin tur cos di haci cu loke hende en general ta spera di politica. No ta pornada nos tin un sistema basa riba clientelismo y amiguismo; e pensamento cu pa entrega un voto na un politico, lo mester bin algo di su banda: e famoso 'what's in it for me'. Esaki no ta bay cambia asina facil tampoco, e tipo di manera di pensa aki ta tuma hopi aña pa cambia y no ta cambia tampoco si e sistema bieu di clientelismo por keda opera sin problema. Esey ta trece nos cerca e siguiente punto: con grandi e probabilidad ta cu un ciudadano por conta ariba cu e ta haya un trato igual, a pesar cu el a vota diferente, no na fabor di e actual gobernantenan? Lamentablemente nos no ta mira nada di cambio den e sentido aki, pasobra esun cu mester trece cambio ta esun cu ta sinta eynan pa ehecuta su propio maneho. Y esey ta esun cu ta bay bisa su hendenan cu 'desde awe tin otro biento ta supla aki den'?

Loke nos ta señala aki ta e contradiccion grandi cu nos por observa den e actual procesonan di mehoracion cu ta tumando lugar parcialmente den colaboracion cu Hulanda: un cos ta pa acorda un programa di mehoracion general y cuminza pone e promer stapnan pa esey; otro cos ta pa enfrenta e propio base cu no ta bay comprende e cambionan aki, si nan no ta mira nan propio lidernan bin dilanti y scoge firmemente pa e cambionan necesario. Loke nos por mira ta un cautela extremo pa implementa cambio, casi manera ladron den anochi, tur cos orienta riba no molestia e base cu cosnan cu supuestamente nan no ta comprende, mucho menos acepta. Esey por ta parce e manera pa cumpli cu tur dos banda, pero na caminda esaki lo mester bay pega.

Esey ta implica anto cu e proyecto di reforma, o cualkier proyecto di reforma den gobernacion ta destina pa faya? Nos no ta kere esey, pero ta necesario pa bay hopi mas den detaye ora ta contempla y critica loke ta tumando lugar den gobernacion den e actual proyectonan. Loke e partido nobo por tuma como tarea ta pa no solamente mantene un vista riba e proceso en general sino bay mas den pofundidad di e asuntonan aki pa por duna un critica mihor funda, ademas cu mester por contribui na nivel di propone solucion. Algo cu ta falta hopi cerca e partidonan di oposicion, mas tanto pa nan capacidad reduci di analisis, causa pa nan tamaño limita. Aunke nos ta un teritorio chikito, nos gobernacion ta abarca un cantidad di tereno amplio unda ta hopi dificil pa cubri tur cos cu un grupo no asina grandi di colaborador. Aki nos por mira e bentaha grandi cu e dos partidonan grandi a crea a traves di hopi aña, di por recluta for di un base hopi mas grandi di apoyo den tur sentido, algo dificil pa iguala den e tempo moderno aki.

Awor, nos tono no asina positivo pa e perspectivanan pa un partido politico nobo ta significa cu nos ta negativo den tur sentido? No, pasobra nos ta mira punto positivo tambe. Ta bon cu a scoge pa trece como tema central e necesidad di cambio den gobernacion, e necesidad urgente aki cu ta parce nos e unico paradigma sensato cu por tin awor aki. Di mes caba den nos comunidad no tin tanto espacio pa opera a base di e ideologianan antiguo, manera e eterno confrontacion poco splica y comprendi di 'democrata-cristian vs social-democrata' cu finalmente ni cu un lupa nos por detecta den operacion di e partidonan ey. Claro cu pa e paradigma nobo aki haya contenido lo mester proba den practica cu por propone reforma cu ta significa un adelanto berdadero pa e ciudadano. Pero, nos no ta aki pa sirbi di asesor pa e partido, nos ta supone cu nan sa bon cu kico nan a cuminza awor y ta di spera cu nan por splica esey tambe.

Finalmente esaki: no ta promer biaha cu na un pais ta tuma e tema di reforma como bandera pa propone cambio. Mescos cu tur otro lema o consigna esaki tambe por resulta den un desilusion o un engaño. Cumpli cu loke ta priminti den politica semper ta resulta e parti mas dificil. Sin embargo, nos pais na e momento aki tin mester di un rumbo nobo, hustamente pasobra e dos partidonan grandi no ta duna muestra di tin e afan pa trece e cambio necesario, pasobra e ta bay contra nan clientelismo di semper. Pero, den politica ningun ta haya un 'free ride', pues proba den practica bo derecho di existencia.

Minister Endy Croes:

A anuncia cu aña 2023 tur scol di DPS lo ta conecta riba sistema di data

Dienst Publieke Scholen (DPS) tabata e unico "schoolbestuur" cu no tabatin un sistema di data. Durante aña 2023, tur sistema lo ta conecta via cloud. Unabes cu DPS tin tur 20 scol conecta riba e sistema, por tuma decision a traves di data.

Tambe, lo conecta tur 20 scol di DPS cu Departamento di Enseñansa via "interface". Despues di esaki, ta prepara pa e siguiente stap, cu ta pa entrega e data di tur "schoolbestuur" na Departamento di Enseñansa pa asina tur 85 scol di Aruba ta riba un solo sistema. Esaki sigur lo yuda y facilita Gobierno di Aruba pa tuma decision den futuro a traves di data.

Minister Endy Croes a felicita e team di DPS. Un team chikito pa atende cu tanto problema, pero sigur a haci hopi pa e desaroyo di DPS.

Representante di hotel Iberostar Aruba, Sra. Ghislaine de Windt ta anuncia nan prome sponsorship pa pasantia den exterior

Recientemente, representante di hotel Iberostar Aruba, Sra. Ghislaine de Windt ta indica cu nan ta orguyoso di anuncia sponsorship pa prome grupo di studiante. Parti di nan compromiso ta pa fomenta talento hoben di Aruba.

"Nos a brinda alohamento completo y sosten pa nos studiantenan durante e periodo di pasantia", Sra. de Windt a expresa. Diamars ultimo, seis (6) studiante di Sector Ciencia y Tecnologia di Colegio EPI a biaha pa eherce nan pasantia na Iberostar Playa Paraiso na Riviera Maya, Mexico. Proximamente, tres (3) studiante mas di Sector Hospitalidad y Turismo lo ta biahando. E studiantenan selecta lo haya un experencia practico, valioso y inolvidabel na Mexico. Cu esaki Iberostar Aruba ta duna bek na nos comunidad door di inverti den e futuro lidernan di Aruba.

Sra. de Windt a expresa cu no por a logra esaki sin ayudo di Gobierno di Aruba y Colegio EPI. Den futuro Iberostar Aruba lo sigui yuda otro studiantenan pa eherce nan pasantia den exterior y asina contribui den nan desaroyo profesional.

Asina bon

Nos Papiamento ta...?

Puerta o porta, fuera o for...?

Manera ta e caso na varios ocasion, atrobe nos ta papiando di e encuentro di vocabulario di varios idioma cu ta duna nos un base rico pa nos idioma nacional. Pero tin hopi mas secreto scondi den nos idioma cu nos no ta detecta si nos no ta investiga. Nos ta haci nos best den esaki, pero mas capacidad investigativo, di otronan, lo ta bonbini. Tin ora nos tin suerte y tin cos ta yega na nos inespera. Por ehemplo, lesando e obra di dr. Rodolfo Lenz, "El Papiamento", skirbi na añanan 20 di siglo pasa, na Spaño, nos ta bin ripara cu cierto aspecto di e ortografia Spaño di e tempo aya tin similaridad cu e forma di skirbi y pronuncia palabra na Papiamento. Ehemplo ta e fenomeno di cierto palabranan cu na Spaño moderno ta skirbi cu 'x' mientras un siglo pasa tabata skirbi nan cu 's'. Manera semper un ehemplo: Lenz den su tempo tabata skirbi 'estranjero' (pagina 7 di e Prologo) mientras awendia e forma oficial ta 'extranjero'. Tambe e tabata skirbi 'estraño' na lugar di 'extraño'. Ta casualidad cu na Papiamento nos ta bisa y skirbi 'stranhero' y 'straño'? Esaki no ta e unico caso cu nos por topa den su obra. Asina nos a descubri 'esteriores' riba mesun pagina, cu awendia ta 'exteriores'. Pero, aki si nos a adapta hunto cu e idioma Spaño y ta usa tambe 'exterior'. Igualmente e palabra 'testos' cu awendia a bira 'textos'. Interesante ta tambe cu e tempo aya Lenz tabata skirbi 'i' na lugar di e 'y' cu aparentemente a bin despues den Spaño. Den Papiamento di Corsou ta usa 'i' na unda den Papiamento di Aruba nos ta usa 'y'. Pero, nos no ta kere cu e 'i' na Corsou tin algun relacion antiguo cu Spaño pasobra e 'i' na Corsou a bin cu e cambio di ortografia den añanan 60 y 70 di siglo pasa. Anterior na esey tabata usa e 'y' na Corsou tambe.

Kico nos por conclui, cu cierto cautela, di e caso aki? Cu e herencia cu nos tin for di otro idioma no ta algo di un pasado lehano, sino algo di tur tempo, loke ta haci cu nos herencia ta un mezcla di varios epoca, loke no ta algo straño den un relacion di encuentro entre idioma di varios siglo. Ademas, nos por tin e situacion tambe cu den e encuentro cu otro idioma, por ehemplo Portugues, cu na dado momento no tabatin influencia directo mas riba Papiamento pasobra e base di comunicacion a desaparece, ta haya un mezcla di e dos idiomanan aki.

Por ehemplo, na Spaño tin e fenomeno di e cambio di 'o' pa 'ue' principalmente den e maneho di verbo. Ehemplo: 'poder' y 'puedo'. Portugues no conoce e fenomeno aki y ta mantene e 'o' di, den e caso aki 'poder': eu posso, ele pode, etc. Den nos Papiamento nos tin bastante ehemplo cu ta mustra riba un relacion – antiguo – cu Portugues, manera 'podise' cu ta sin duda di origen Portugues, unda awendia ainda ta bisa 'pode ser' den e mesun sentido cu nos variante. Mientras ta berdad cu na Spaño tambe ta existi e expresion 'puede ser' e no tin un uso asina frecuente manera e 'podise' y 'pode ser' unda esakinan ta significa 'talvez' o 'quizas'.
Asina tambe nos a keda cu 'porta' y no 'puerta', pero si nos ta usa awendia 'puerto' como alternativa moderno pa loke ta 'haf' (haven) o 'waf' (werf), ambos di origen Hulandes, aunke cu 'waf' por ta bin tambe di Ingles: 'wharf'. Esaki pasobra hopi termino tecnico a haya entrada cu yegada di industria aki, cu no a cuminza cu e refineria, sino cu mineria di fosfat y oro caba.
Pero, como cu nos ta papiando di desaroyo a traves di tanto tempo, nos a haya nos parti di palabra Spaño cu e 'ue' aden tambe. Por ehemplo, nos conoce 'fuera' di origen Spaño, pero tambe e 'fora' di Portugues, cu cerca nos a bira 'for'. Tin ora nos ta hasta topa ambos den mesun frase: "Fuera di esey, bo ta saca e asunto ey for di contexto." Atrobe, nos no tin nada di envidia otro idioma, mas bo siña conoce Papiamento, mas bo por admira su riqueza cu a bin di tur banda...

Servicionan di salud ta partiendo condom pa via di aumento den casonan IST

(NLTimes)—E cantidad di infeccionnan sexualmente transmiti (IST) ta aumentando, y e Instituto Nacional pa Salud Publico y Medio Ambiente (RIVM) ta preocupa. Den e simannan binidero, RIVM y e municipio di servicionan di salud (GGD) lo cuminsa parti mas cu 40.000 condom na festivalnan y durante simannan di introduccion na institucionnan di educacion halto, cu e mensahe: duna amor, no IST. Na 2022, diagnosisnan di IST a aumenta entre hobennan en particular.

Mas frecuentemente, IST ta wordo balota e dianan aki, segun doctor Rosa Joosten di RIVM ta kere. "Hende por pensa cu nan no ta den riesgo," segun e. "Un pildo y ta cla. Pero no tur ora esey ta e caso. Y si bo tin'e pa demasiado largo, e por afecta bo futuro den un manera grandi. Por ehempel, e por haci'e mas dificil pa bo pa haya yiu."

Casonan di gonorea a aumenta basta e aña aki, manera den otro paisnan Europeo. E aumenta tabata specialmente visibel entre hobennan heterosexual. Ora hende homber haya gonorea, tin biaha nan sa experencia urinamento doloroso of moco of pus den nan penis. Ta posibel pa hende muhe no ripara cu nan ta infecta. E infeccion aki por causa inflamacion.

E aumento ta preocupa Joosten. "Na Hulanda, tur caso di gonorea por ser trata cu antibiotica te awo. Na Inglatera, tin algun caso unda antibiotica no a traha. Ora esey pasa, bo echt no ta sigur kico pa haci." El a subraya cu mas biaha cu gonorea aparece, mas grandi e chens ta cu nos lo bira resistente pa e antibiotica.

"P'esey nos na RIVM ta aboga pa preveni IST," Joosten a enfatisa. "Si bo por proteha bo mes, haci'e." Esey kiermen: bisti condom. Y si esey bay robes, haci un test y informa bo pareha tocante e resultado, Joosten a bisa.

E grupo hubenil ta socialmente hopi activo, segun Joosten. Y uzo di condom entre e grupo aki tin basta aña cu un grado abao. "Cuatro di dies hoben nunca ta uza condom durante un relacionnan di un anochi." Hobennan por mira hopi strobamento den uzo di condom, e doctor ta pensa. "Papiando practicamente, nan mester tin un cu nan, y nan mester haci esaki discutibel. Ademas, por ta taboo y dificil pa indica bo limitenan."

P'esey RIVM ta kere cu hobennan mester ta miho informa. Soa Aids Nederlands tin tempo ta argumenta pa e regreso di campañanan Vri Veilig, cual a ser descontinua mas cu dies aña pasa. Joost ta spera cu lo tin mas atencion y fondo pa informacion tocante relacion sexual safe. "Un cambio di comportamento den uzo di condom ta hopi necesario."

Prome transplante di borstbeen y ribchi a tuma luga na Hulanda

(NLTimes)—Un hende muhe di 47 aña di Emmen a ricibi un borstbeen y un pida ribchi artificial. Esaki ta e prome biaha cu un operacion asina a tuma luga na Hulanda, segun e Universidad Centro Medico Groningen a reporta diaranson. E muhe a ricibi prostesis pasobra e muraya su pecho mester a wordo amputa pa via di un tumor di weso di mas cu 10 centimeter den tamaño.

E operacion a tuma luga dia 11 di januari y a dura aproximadamente 16 ora. E prostesis di weso a ser crea for di polyethylene, un material fuerte pero light, pa un compania na Australia. Un substancia special, esta permacol, ta proteha e curason y pulmonnan.

Despues di e operacion, e muhe a sufri di un infeccion for di e implante. Su curpa no por a mata e bacteria, pues e lo mester tuma antibiotica pa resto di su bisa. El a haya permiso pa bay cas tres luna despues di e operacion. E hende muhe a sufri for di chondrosarcoma den su borstbeen. E tumor maligno a pres su curason contra su pulmonnan, cual a haci'e dificil pa e hala rosea.

Potret di UMC Groningen.

Violacionnan den exterior di casino online tambe ta conta ora di evaluacion pa licencia na Corsou

(CuraçaoChronicle) - E autoridad di regulacion ACMA recientemente a manda un carta na Minister di Corsou Silvania, cual a trece un dialogo entre Corsou su hunta Gaming Control Board y ACMA.

Den e dialogonan aki, a keda cla cu e violacionnan aki den exterior no ta keda ignora, sino ta tuma esaki na cuenta ora di drenta e proceso di evaluacion pa un aplicacion di licencia bao e legislacion nobo pa cu wega di placa riba e isla.

Despues di un peticion Freedom of Information, Australian Communications and Media Authority (ACMA) a haci e documentonan interno publico. E documentonan aki a inclui e comunicacion entre ACMA y autoridadnan di Corsou. Entre e documentonan aki tabatin e carta di ACMA dirigi na Javier Silvania.

ACMA a expresa cu nan ta dispuesto pa traha cu Corsou a causa di e hecho cu varios casino online ta opera bao un licencia di Corsou y ta ilegal na Australia. Como resultado, ACMA ta trahando activamente pa atende esunnan cu tin e licencianan aki.

Den respuesta, representante di Curaçao Gaming Control Board (GCB) a manda un email na ACMA confirmando cu Corsou ta dispuesto pa colabora. Ademas, nan a priminti cu lo acerca esunnan cu licencia master cu a otorga sub-licencia na casinonan online cu ta den violacion di e ley di wega di placa di Australia.

Un reunion entre GCB y ACMA a resulta den un encuentro plania cu a tuma luga dia 7 di juni. Durante e reunion aki, GCB representantenan a splica con e ley di wega di placa nobo di Corsou ta opera. Nan a enfatisa cu esunnan cu tin sublicencia mester bolbe aplica pa un licencia pa asina sigui opera nan casino online bao e licencia di Corsou. Tambe a enfatisa cu violacionnan den exterior lo bira un factor den e evaluacion di e aplicacionnan nobo aki.

Minister ta ricibi desafio pa atende violacionnan di "Goederenverordening" den medio di preocupacionnan

(CuraçaoChronicle) - Preocupacionnan tocante e ehecucion di "Goederenverordening" a escala mientras Parlamentario do MFK David Seferina, a trece dilanti e iregularidadnan preocupante cu a descubri durante inspeccionnan conduci pa MEO.

E inspeccionnan aki a enfatisa specificamente e violacionnan den establecimentonan Chines, haciendo un yamado pa accion rapido.

Seferina, ken ta un bos prominente dentro di e fraccion MFK, tin tempo ta monitor e actividadnan di e ekipo di ehecucion MEO y a expresa cu e ta sumamente desapunta cu e varios instancia di violacionnan serio descubri durante e revisonan aki. Di preocupacion particular ta e patron unda e ekipo di MEO ta identifica violacionnan, ta ordena pa cera temporariamente, solamente pa e mesun negoshinan aki bolbe habri su portanan poco despues, cual ta motiva e mesun infraccion y ta pone salud publico den peliger. Apesar di e resultadonan aki, e establecimentonan den violacion hopi biaha ta scapa di boetnan manera ta stipula den artikel 24 di "Goederenverordening", lagando e miembronan di e fraccion MFK disgusta.

E responsabilidad pa otorga y kita e permisonan di negoshi ta den man di Minister Ruisandro Cijntje, y esaki a causa cu e parlamentario a cuestiona con hopi e tolerancia na e tipo di practicanan aki cu no ta sanitario lo sigui dentro di Corsou. Via un carta formal invocando Artikel 96 di Parlamento su reglamento, Seferina a haci un serie di pregunta na Minister Ruisandro Cijntje, buscando clarificacion y accion.

Studiantenan di Utrecht a pidi pa firma codigo di conducta prome cu siman di introduccion

(NLTimes) - Studiantenan participando den Utrecht Introduction Time (UIT) mester keda di acuerdo cu un codigo di conducta unda ta stipula cu tur hende mester por trata otro cu respet. "Si un hende no keda di acuerdo cu esaki, acceso na eventonan por keda nenga," vocero di UIT a confirma despues di reportahe den De Telegraaf.

Codigo di conducta mester preveni comportamento transgresivo. "esaki ta trata bullying, haci comentarionan ofensivo y tambe comportamento sexualmente transgresivo," vocero a splica. Ambos e personanan participando den e prome aña di UIT y boluntarionan mester keda di acuerdo cu e reglanan ora nan registra pa e siman di introduccion cu ta cuminsa dialuna.

UIT su organisacion a dicidi di crea un codigo di conducta pa motibo cu e siguridad social tin hopi tempo den noticianan den e aña ultimo. "Nos no kier pa studiantenan comporta malo na nos eventonan," voceronan a splica. Den e añanan anterior, UIT tambe por a nenga studiantenan acceso na eventonan a causa di comportamento transgresivo. "Awo tin un record di esaki."

Durante UIT, studiantenan tambe por bay un consehero si algo malo pasa. Den añanan anterior, esaki tabata un persona dentro di e scol of universidad. E aña aki, tin un consehero confidencial externo pa e prome biaha. "Nos ta spera cu hendenan tambe por sinti mas safe pa papia cu e consehero confidencial. Awo nan ta sigur cu nan storia no lo plama dentro di e organisacion," e vocero a splica.

Presidente di CDA, Hans Huibers, ta retira despues di critica riba su manera di ehecuta su funcion

(NLTimes)—Presidente di CDA, Hans Huibers, ta retirando, segun un vocero pa e directiva di partido a confirma despues cu reportahenan den AD a ser publica. Huibers ta tin tempo bao critica.

Varios media di comunicacion a reporta riba e insatisfaccion di Huibers su ausencia den e proceso relata cu e apuntamento di un lider di partido nobo. Dialuna e partido lo anuncia ken lo ta lider den e eleccion parlamentario binidero, mucho mas despues cu otro e partidonan. Miembronan di CDA a duna Huibers e responsabilidad aki, segun AD.

Huibers a bisa lo siguiente tocante e reportahenan den un declaracion: "E reportahenan ta contene citacionnan anonimo cu mentiranan. Esnan cu conoce mi bon sa cu esaki no ta corecto. Mi no por y no ta traha den un ambiente asina." Huibers tambe no kier stroba e presentacion di un lider nobo "cu un discusion tocante mi persona y posicion."

E presidente saliente kier mas miembronan di CDA "para tras di otro mas, banda di otro, y pa otro, y no keda pega den pasado tocante cosnan cu tin biaha a pasa algun aña pasa." E ta spera cu henter e partido lo apoya e lider nobo. E vicepresidente actual y secretaria di e directiva, Mark Buck, no tuma Huibers su debernan, segun e directiva a reporta.

Presidente di fraccion CDA den parlamento, Pieter Heerma, a skirbi riba X cu e tin "hopi respet" pa e decision di Huibers. "Cu entusiasmo y pasion, no a bay den ciudad y den campo pa bishita tur departamento di CDA y pa trece energia eynan," Heerma a bisa tocante Huibers. "Mi ta desea bo hopi exito!"

Huibers tabatin su posicion desde 2021. Su meta tabata pa hiba CDA den lamanan calmo atrobe despues cu su predecesor, Rutger Pluim, a retira pa via di resultadonan malo den e eleccion parlamentario.

Pero e comocion interno no ta stop. Tabatin hopi insatisfaccion dentro di e partido tocante e falta di visibilidad di e lider di partido y Minister di Asunto den Exterior, Wopke Hoekstra. Descontento tabata asina hopi cu al menos e departamento di e partido na Limburg a menasa cu nan lo separa for di e partido. Hoekstra a anuncia cu e no lo ta lider di e partido den e eleccionnan, y despues di e eleccionan, e lo casi sigur retira for di politica.

Gobierno Hulandes kier liberalisa servicio di trein; NS lo perde monopolio riba rutanan internacional

(NLTimes)—Gobierno Hulandes ta tumando un otro stap den liberalisacion di e mercado di trein. Den e concesion nobo, NS lo perde e derecho exclusivo den destinacionnan internacional manera London, Paris y Berlin. E Gabinete tambe lo duna e compania di trein permiso pa introduci un prijs pa spitsuur na 2025. Esey ta e resultado di negociacion entre NS y e Ministerio di Infrastructura y Maneho di Awa riba e concesion mayor di spoor, e permiso pa uza mayoria di e railnan, segun un fuente a conta De Volkskrant.

Den e concesion nobo, e Gabinete lo acomoda NS riba casi tur punto cu e excepcion pa e rutanan internacional. Actualmente NS ta e unico compania permiti pa core trein for di Hulanda pa London, Brussels, Paris, Frankfurt y Berlin. For di 2025, sinembargo, NS lo perde e derecho exclusivo pa tur e destinacionnan ey cu e excepcion di Brussels.

Otro compania di transporte lo celebra tur punto. Arriva y Qbuzz ya a entrega nan aplicacion pa opera trein pa Paris y Berlin, entre otro. E decision mas controversial den e contract ta e permiso pa introduci un cobramento durante spitsuur. NS tin añas ta pushando pa esaki. Luna pasa, CEO di NS, Wouter Koolmees, atrobe a pidi pa haci ticketnan durante spitsuur mas caro y reduci e prijs pa core pafo di spitsuur.

E concesion no ta bisa ainda cual condicion e cobramento extra lo mester cumpli cune. E concesion nobo lo core for di 2025 pa 2033. Secretaria di Estado, Vivianne Heijnen di Transporte Publico, a priminti pa manda e concesion na parlamentario pa fin di luna. E parlamentario lo discuti esaki e ora fin di september. E cobramento durante spitsuur probablemente lo ta un punto di aprobacion. Pasaheronan si trein ta contra esaki, y parlamentario e rechasa propuestanan anterior pa asina un cambio na 2010 y 2017, segun e corant.

E hecho cu e Gabinete Hulandes ta regalando NS e concesion mes ta controversial. E competencia di e compania a lanta varios caso contra e premio, acusando e gobierno di viola e regla di competencia di Union Europeo. E Comision Europeo ta di acuerdo y a cuminsa procedemento criminal contra Hulanda.

6 Colombiano deteni na Ecuador den asesinato di candidato presidencial

(AP) - Ecuador lo detene 6 Colombiano pa por lo menos 1 luna mientras e pais ta investiga nan rol den e asesinato di un candidato presidencial ken su trabao den bida tabata combati crimen y corupcion, Ministerio Publico (OM) a bisa diabierna.

Un ceremonia publico di luto pa Fernando Villavicencio a ser organisa diabierna na e centro di convenio den e capital, mientras a organisa un funeral separa pa e familiarnan. "Hende mester sa cu su famia ta den peliger y nos no por bay na un evento asina grandi," e victima su yiu muhe, Tamia Villavicencio a conta reporteronan pafo di e cementerio.

E hombernan Colombiano a keda aresta diaranson e conexion cu Villavicencio su asesinato den e capital, Quito, anteriormente den e dia. E hombernan kende su nacionalidad a keda anuncia diahuebs, lo keda deteni pa por lo menos 30 dia den e investigacion, pero ta casi sigur cu nan lo permanece den detencion pa varios luna mientras ta sigui trata e caso. Cada un ta enfrenta por lo menos 26 aña den prizon.

Villavicencio no tabata un lider den e careda, sinembargo su asesinato den dia menos di 2 siman prome cu un eleccion presidencial special a shock e pais y a demostra con e aumento di crimen lo desafia Ecuador su proximo lider. Violencia relaciona cu gangnan y cartelnan a tuma e bida di miles di persona den e ultimo añanan.

A captura e sospechoonan aki mientras nan tabata scondiendo den un cas na Quito, segun e reportahe di aresto. Oficialnan a confisca un shotgun, un rifle di 5.56mm, municion y 3 granada ademas di un vehiculo y un brommer, segun e reportahe. Invstigadornan a bisa cu tambe a haya 64 resto di municion na e escena di e tiramento.

Villavicencio, di 59 aña, a bisa cu e tabata menasa pa afiliadonan di e cartel di Sinaloa, un di e gruponan di crimen organisa internacional cu awo ta opera na Ecuador. El a bisa cu su campaña ta representa un menasa pa e tipo di gruponan aki.

Gruponan Colombiano arma tin hopi tempo ta usa e frontera cu Ecuador pa sconde for di e autoridadnan den un region impacta pa ambos trafico di cocaina y batayanan politico fuerte contra fraccionnan Colombiano y forsanan di estado.

Cu casi 640 kilometer di costa Pacifico, wafnan y algun exportacion clave, Ecuador a ser converti for di un hungado menor den e trafico internacional den e industria di droga na un punto clave pa e trafico di cocaina for di e paisnan bisiña Colombia y Peru.
Un falta di oportunidad y decadanan di conflicto a produci algun di e mundo su armanan contrata mas conoci.

Asesinonan Colombiano, miho conoci como Sicarionan, tin decadas caba ta sali den notifica den nan propio pais a causa di olanan grandi di asesinatonan di perfil halto. Posiblemente, un di esunnan mas notabel tabata e asesinato di e candidato presidencial y ex rebelde iskierdista Carlos Pizarro, ken a ser tira den aña 1990 pa un sicario a bordo di un vuelo comercial.

Soldaatnan Colombiano ta ricibi training sumamente halto, incluyendo pa e ehercito Mericano. Ora cu nan sali for di servicio, hopi biaha nan ta lucha pa por cubri gastonan y ta termina den un cantidad di companianan cu ta busca di conseheronan pa bodiguard. Den aña 1999, candidato presidencial Jamie Hurtado a keda asesina, aparentemente bao ordonan cu a bini for di paramilitarnan Colombiano. Den aña 2021, un grupo di ex soldaatnan Colombiano a ser haya di ta involucra den e asesinato di e president Haitiano Jovenel Moise, cual a causa caos den e nacion Caribense.

Mexico ta investigando e di cuatro asesinato na un hotel na Tijuana

(AP)—Autoridadnan Mexicano a bisa cu nan ta investigando e morto di un di cuatro muhe na un hotel na Tijuana, cual hopi biaha ta haya bishita di un homber Mericano ken ta sospechoso den e asesinato di al menos tres otro muhe den e ciudad fronterisa cu San Diego.

Ex-procurador general di Baja California, Ricardo Iván Carpio Sánchez, a bisa cu e caso ta similar cu e otro tres asesinato y autoridadnan ta investigando si tin cualkier conexion cu Bryant Rivera. E residente di Los Angeles a ser deteni dia 6 di juli riba carganan di femicidio den e asesinato di Angela Carolina Acosta Flores, di ken su curpa a ser descubri den un camber di hotel na Tijuana dia 25 di januari 2022.

Autoridadnan Mexicano a bisa cu un bes Rivera ser extradita, nan ta plania pa presenta evidencia pa añadi carganan pa e morto di e dos hende muhe na Tijuana, incluyendo evidencia nobo descubri ora Rivera a ser deteni na California.

Carpio Sánchez a bisa e siman aki cu nan ta evaluando e evidencia di posiblemente un otro caso. E no ta duna detaye, tampoco e fecha di e asesinato. "Ta den mesun hotel, e victima ta un muhe cu similaridadnan cu e otro victimanan," segun el a bisa.

E mama di Acosta a conta autoridadnan Mexicano cu su yiu muhe tabata traha banda di e hotel, na un bar yama The Hong Kong Gentlemen's Club, y tambe tin biaha como trahado sexual. E mama a conta autoridadnan cu e ultimo biaha cu el a tende di su yiu tabata dia 24 di januari 2022. Recordnan di Corte ta mustra cu Acosta su pareha a bay na e club rond 3or di marduga y un otro trahado a cont'e cu Acosta a bay cu un otro hende, ken tabata un "gringo" yama Bryant Rivera. Despues cu a haya su curpa den camber 404, e mama di Acosta a track e telefon di yiu y a hay'e na un adres na Riverside, California.

Al-Jaber ta urgi pa mas financiamento pa yuda Caribe combati cambio climatico

(AP) — Cabesante di e cumbre climatico global di ONU e aña aki a urgi pa mas disponibilidad di fondo pa combati cambio climatico den Caribe durante un reunion regional diahuebs na Barbados.

Sultan al-Jaber, minister di Industria di Emirato Arabe Uni, a nota cu gastonan halto a preveni nacionnan isla di adopta energia renobable rapidamente mientras nan ta enfrenta loke el a bisa ta un di e impactonan climatico mas fuerte na mundo.

"Pueblonan Caribense ta den e frontline di cambio climatico pa mas largo cu mayoria," el a bisa. "Boso experiencia ta representa un sistema di alerta trempan pa resto di mundo."

Al-Jaber a papia cu lidernan di un bloc comercial di 15 miembro conoci como Caricom durante un evento transmiti online, bisando cu pa cera e gap financiero pa cu clima ta un prioridad prome cu e cumbre COP28 na Dubai na december.

Al-Jaber a papia riba e mesun dia cu e Administracion Nacional Atmosferico y Oceanico Mericano (NOAA) a eleva su pronostico pa e temporada di horcan Atlantico for di casi-normal te riba-normal mirando temperaturanan record riba superficie di lama. Awo ta spera entre 14 te 21 tormenta cu nomber, cu dos pa cinco horcan mayor. Cinco tormenta tropical ya a forma e aña aki, haciendo esaki un inicio inusualmente druk pa e temporada, cu ta bay di dia 1 di juni te dia 30 di november.

"E region aki sa hopi bon e costo humano y economico di demasiado tiki financiamento pa adaptacion y resiliencia climatico," al-Jaber a bisa tocante Caribe. El a credita prome minister di Barbados, Mia Mottley di crea un plan conoci como e Bridgetown Initiative, cu lo hacie mas facil pa nacionnan den desaroyo combati kentamento global y pospone pago di debe na momento cu desasternan tuma lugar.

Sostenedornan ta bisa cu e plan por libera hasta $1 triyon den financiamento pa clima.

Diaranson ultimo, Mottley a anuncia cu su administracion lo crea un legacy fund pa yuda Barbados combati cambio climatico.

Haiti: Enfermera y yiu libera despues di secuestro ta saludable y ileso

(AP) — Un enfermera y su yiu muhe hoben kende a bira victima di secuestro na Haiti fin di juli y a keda den libertad e siman aki a sali ileso y ta saludable, segun un organisacion di ayudo a bisa e siman aki.

E anuncio a alivia preocupacion pa e condicion di Alix Dorsainvil y su yiu muhe. Gangnan violento na Haiti ta conoci pa maltrata y hasta tin biaha viola esnan cu nan ta secuestra, hopi biaha deteniendo e victimanan pa lunas y exigiendo placa pa rescate varios biaha.

"Alix ta un muhe remarcablemente resiliente, ken su caminda cu Dios ta guia su amor profundo pa su famia y su compromiso apasionado pa pueblo Haitiano," segun El Roi Haiti, e grupo Cristian funda pa esposo di Dorsainvil. Tambe a gradici autoridadnan Mericano pa traha "incansablemente tras di escena" y a duna credito na ministerio global di seguridad basa riba fe pa duna acceso na consultant cu a yuda conduci na e liberacion di Dorsainvil y su yiu muhe dia 8 di augustus.

No ta cla si a paga un rescate. E grupo y oficialnan Mericano no a duna mas detaye, y polis nacional Haitiano no a responde na solicitudnan pa comentario.

Pierre Esperance, director ehecutivo di National Human Rights Defense Network na Haiti, a bisa den un entrevista via telefon cu e rescatenan ta varia hopi, cu algun gang exigiendo hasta un miyon dollar y otronan pidiendo $100mil pero aceptando $10mil.
Tambe el a nota cu e gangnan tin biaha ta exigi un di dos of di tres rescate prome cu libera un persona. "E gangnan ta terorista," el a bisa, expresando e sintimento di hopi na den e pais di mas di 11 miyon persona, unda mas cu 530 persona a bira victima di secuestro desde januari, segun un organisacion local.

Prome minister Haitiano, Ariel Henry a reitera so solicitud cu el a haci pa prome biaha na october pa lansamento di un forsa arma internacional pa combati gang cu ta calcula ta controla hasta 80 porciento di capital Haitiano, Port-au-Prince.

Kenya a ofrece la lidera un forsa policial multinacional, y Merca a bisa siman pasa cu lo propone un resolucion den Conseho di Seguridad di ONU pa autorisa e accion.

Venezuela: Ministerio Publico a rechasa postura di ONU pa cu abuso di ley anti-terorismo pa condena sindicalista

(LaPatilla) – Ministerio Publico Venezolano a expresa su total desacuerdo cu e postura recien adopta pa relatornan di Nacionnan Uni, Fionnuala Ni Aolain y Clement Nyaletsossi Voule, relaciona cu e uso di leynan anti-terorismo na Venezuela.

E relatornan a emiti un comunicado manifestando nan preocupacion pa e uso sistematico y abusivo di e leynan aki contra lidernan sindical na Venezuela.

Den un comunicado emiti ayera, 11 di augustus, e relatornan di ONU a expresa nan inkietud respecto e uso di medidanan anti-terorismo na man di e regimen di Nicolas Maduro, specialmente den caso di seis lider sindical cu a keda sentencia dia 1 di augustus ultimo. E expertonan a destaca cu e accionnan aki ta representa un abuso cronico di e medidanan anti-terorismo y ta dirigi riba esnan cu ta defende e derchonan di trahadornan y ta participa den organisacionnan sindical na e pais.

Segun un comunicado di fiscalia, e seis lider sindical presuntamente a planifica varios accion pa atenta contra e regimen di Maduro door di apodera di un parke di arma na un conscripto militar na Merida, y cu e armanan, sabotia e acto dia 5 di juli di aña pasa.

Riba Twitter, Ministerio Publico a publica su rechaso pa e postura di e relatornan di

ONU, alabes ratificando "su compromiso cu paz y derechonan humano" y "ta rechasa cu a orkestra un campaña cu ta pretende difundi cu e condenanan na e ciudananonan aki ta debi na su supuesto participacion den organisacionnan social."

ATHA ta celebra Dia Internacional di Hubentud

12 di Augustus ta dia internacional di hubentud y Asociacion Trabou di Hubentud na Aruba ta felicita tur hoben ariba nan dia. Ariba e dia aki nos ta celebra e 'hoben', nan logro, crecemento, erornan cu ta oportunidad pa tin desaroyo, nan curashi, nan dudanan cu ta pusha nan pa sali di nan comfort zone y descubri nan posibilidadnan.

E epoca di hubentud cu ta e edad di 13 pa 17 aña por ta añanan hopi dushi of cu hopi reto pa un hoben. E ta e oportunidad pa nos cu ta guia, educa y forma hobennan, y t'ey como e ehempel pa nan den e transicion pa bira adulto. Hobennan mester bira cada biaha mas consciente cu ser un adulto no ta bin cu e dushi di e material y libertad solamente, sino tambe e responsabilidad cu ta bin cu tur esaki. Mas cu tur, e hoben mester por tin e oportunidad pa vocifera nan mesun opinion cu respet, curashi, empatia y identidad propio.

E cantidad y nivel di abuso cu ta tuma lugar na Aruba ta alarmante. Hobennan ta pasa den dolor, hamber y desesperacion. Hobennan ta haya oportunidad y tentacion pa tuma mal caminda, y e hobennan por scoge pa haci actonan criminal. Pero ta bon pa alerta e adulto, mayor, educador of e guia—esaki no ta mas bien un refleho di nos mes—cu mester a dedica mas na e hoben den su etapa di formacion?

Ariba Dia Internacional di Hoben, Asociacion Trabou di Hubentud na Aruba ta pone enfasis ariba e realidad di e dicho 'It takes a village to raise a child'. No ta gobierno y mayor solamente tin e responsabilidad di guia y forma un mucha of hoben. Cada un di nos tin e responsabilidad di ta e ehempel pa otro. Awe ta un bon dia pa haci e reflexion aki. Ciudadano, ban yuda otro, duna respet, practica empatia y cortesia y bo ta riba e bon direccion di ta un role model pa e hoben.

E pregunta cardinal no ta kende lo lidera Aruba mañan sino, con abo como ciudadano a aporta den un forma sano y positivo den e desaroyo di esun cu lo lidera nos Aruba mañan. Dia Internacional di Hoben ta un dia cu nos como adulto no por laga pasa sin celebra. Celebracion no mester nifica algo di material na prome lugar, tuma un momento y dedica na e hoben. Mayor, expresa amor y orguyo di su desaroyo con grandi of chikito cu e por ta. Dun'e un abraso y mustr'e cu bo ta orguyoso di dje y cu bo t'ey pe. Educador, guia, coach, expresa algo positivo di nan durante e dia aki. Hoben tin necesidad di scucha esaki mas y mas. Dunando balor na hobennan riba dia Internacional di Hoben, nos ta iniciando e cambio necesario pa un mihor Aruba.

Den cuadro cu e dia special aki, ATHA a celebra Dia Internacional di Hoben 6 dia largo cu ATHA U-TH Camp bou di coordinacion di Adelin Trimon-Geerman y Randy Trimon. Den e vakantiekamp ATHA a desaroya un programa di actividad enfocando ariba recreacion, educacion, cultura y aspecto social.

Hobennan a cuminsa na bishita Sta. Rosa pa educa nan con nan por yega na zakgeld na un moda sano. Cu e mesun proposito a educa nan con pa pisca unda a termina e dia cu un sunset bicycle tour.

E siguiente dia e hobennan a traha cupcakes y snacks pa ora bishita otro organisacionnan. Pa encurasha nan pa participa otro aña na actividad cultural di Aruba, e hobennan a siña traha y hisa fli. Anochi a termina e dia cu un Pool Party.

E tercer dia, despues di a haci actividad di team building y team work out ariba canoa e hobennan a bishita nos grandinan unda cu nan a parti cupcakes y snacks y duna atencion na nan. Di eynan a sigui cu bishita na Casa Cuna. E hobennan a haci stoelendans cu e muchanan. E enfoke di esaki ta pa e hobennan yega mas cerca di otro parti di comunidad unda nan por practica empatia y amor. A termina e dia ariba yate unda a wak dolfijn, a sambuya y a baila.

E di 4 dia a bishita Guarda nos Costa unda e hobennan a wordo inspira pa proteha nos Isla. Ivan Quandus a educa e hobennan tocante 'Music Production' merdia. Atardi hobennan a skirbi mensahe positivo y a pone esaki na autonan pa inspira y encurasha otro den un forma anonimo. A termina e dia na Papaya Ranch hungando Bolas Crioya.

E di 5 dia a celebra ariba The Palm Island. Anochi nan a traha kampvuur y a come marshmallows na veld di Sonrisa. E anochi aki a keda campa na Sonrisa.

Diasabra dia di Hoben nan a traha desayuno hunto y atende e charla cu tema "Guy cu Chick". Jullie Thode a profundisa ariba relacion di amistad y amor entre hoben. Merdia a bishita Mary Joan Foundation unda cu e hobennan a conoce e organisacion y a skirbi un carta di sosten pa algun cliente. A termina e dia cu film na ATHA.

Modelonan di The Chaz Modeling & Talent School a haci un tremendo trabou den Punta Cana Merengue Fashion Week

Varios Modelo di The Chaz Modeling & Talent School a biaha pa Punta Cana di 3 pa 6 Augustus pa e Punta Cana Merengue Fashion Week 2023.

E Modelonan a desfila pa diferente diseñador nacional como tambe internacional y a haya hopi comentario hopi positivo. E scol di modelahe ya a haya e invitacion di e organisacion pa ta presente otro aña atrobe na Punta Cana Merengue Fashion Week. Manera nan a expresa, nan ta hopi contento cu e trabou cu cada un modelo a haci y pronto nan lo tin mas oportunidadnan internacional pa participa na dje.

E scol kier duna danki na tur persona cu di un manera of otro a yuda pa realisa e biahe aki. The Chaz Modeling & Talent School exportando talentonan local den e mundo di moda.

A.T.A.: Mas di 300 pareha a renoba nan promesa matrimonial durante 'Aruba I Do'

Diaranson atardi den un ambiente di amor, mas di 300 pareha a renoba nan compromiso na otro durante e di cinco edicion di e 'Aruba I Do' presenta pa Aruba Tourism Authority (A.T.A.). E 'Vow Renewal Ceremony' aki ta esun di mas grandi den Caribe y a trece parehanan for di tur parti di mundo hunto riba nos prestigioso Eagle Beach, e beach number 1 den Caribe, pa celebra nan union durante un atardi romantico.

E aña aki e 'Vow Renewal Ceremony' a kibra record den pareha cu a registra. Por a conta cu participacion di pareha di Merca, Colombia, Italia, Chile, Argentina, India, Alemania, Hulanda, Edcuador, Aruba, Peru,Puerto Rico, y mas. Entre nan, por a mira cu e parehanan tin un averahe di 21 aña casa y tin un averahe di 50 aña di edad, incluyendo e participante di mas grandi cu tawata tin 83 aña di edad. Encuanto generacion, mayoria di e parehanan presente tawata di 'Generation X' cual ta naci entre aña 1965 cu 1980, sigui pa 'Millennials' cual ta naci entre aña 1981 pa 1996.

Tambe e evento a conta cu participacion di 'creators' (Influencers) y celebridad di Merca, Colombia, Italia, Chile, y Argentina. E grupo aki ta consisti di periodista, presentador di radio y T.V., escritor, productor, y director di video cu hunto ta acumula un total di 4.5 miyon di siguidor ariba nan plataforma social. Ademas a conta cu presencia di prensa di Merca, esta Delish y Freelancer.

Na yegada, e parehanan a ser saluda cu un caluroso bon bini, un rosa, y un welcome drink, sigui pa musica romantico, ceremonia oficial, y na final cada pareha por a saca potret na diferente 'arches', dilanti di e palabra Aruba y 'I Do'. E evento a wordo transmiti en bibo via Facebook y Instagram, permitiendo parehanan pa comparti e momento special aki cu famia y amistadnan cu no por tawata fisicamente presente durante e ceremonia.

E prome edicion di 'Aruba I Do' a tuma luga na aña 2017 y a sigui crece cu cada edicion. Despues di a tuma un pauze cortico pa motibo di pandemia, na aña 2022 a continua cu e 'Vow Renewal Ceremony' y e acogida tawata grandi un biaha mas entre parehanan. Esaki sigur ta danki na esfuerso continuo di A.T.A. pa posiciona Aruba como un destinacion pa romance, sea ta pa casamento, renobacion di voto of pa honeymoon.

Mirando e entusiasmo record pa e ceremonia di e aña aki, por bisa cu 'Aruba I Do' ta demostra su importancia como parti di strategia di relacion publico (PR) di A.T.A. Por mira esaki den parehanan cu ta bolbe bek aña tras di aña pa participa na e ceremonia aki, asina reafirmando nan conexion cu Aruba.

A.T.A. ta expresa palabra di gratitud special na tur partner y socio den sector turistico cu a haci e 'Aruba I Do Vow Renewal Ceremony' posibel y exitoso. Un danki special ta bay na e ekipo di A.T.A. y boluntario pa nan aporte y entusiasmo di tur aña pa organisa un evento magnifico manera 'Aruba I Do'.

Entrante 20 di augustus 2023 por mira tur potret oficial di e evento ariba www.aruba.com/ido of por sigui #ArubaIDo ariba social media.

Telefon pa Hubentud den bo Bario

Pa di 9 aña Fundacion Telefon pa Hubentud Aruba a organisa Telefon pa Hubentud den bo Bario, durante vakantie grandi, den diferente bario na Aruba.

Durante Telefon pa Hubentud den bo Bario e personal di Fundacion Telefon pa Hubentud Aruba ta hiba informacion tocante e servicionan di Telefon pa Hubentud pa e mayornan. E motibonan pakico e mucha/ hoben por tuma contacto, orario, dianan cu por tuma contacto y cu e servicio ta anonimo y gratis, ta informacion cu durante Telefon pa Hubentud den bo Bario ta ser duna na e mayornan. Fundacion Telefon pa Hubentud Aruba ta un aliado di e mayornan den educacion di nan yiunan.

Na e adresnan cu encontra mayornan ta hiba un combersacion tocante e servicionan di Telefon pa Hubentud. Tambe ta laga un pamfleta cu informacion tocante e servicionan di Telefon pa Hubentud na tur adres.

E aña aki e personal di Fundacion Telefon pa Hubentud Aruba a bishita 11 bario den diferente districto. E barionan cu a bishita ta Semelerstraat y vencindario, Bushiri, Madiki, Madiki Kavel, Rancho, Seroe Patrishi, Tarabana, Sabana Basora, Cura Cabai Zuid, Village y De Vuyst. Durante Telefon pa Hubentud den bo Bario a logra di bishita 1373 adres.

E personal di Fundacion Telefon pa Hubentud Aruba ta ser ricibi calurosamente den e barionan. E mayornan cu cual a logra hiba un combersacion a expresa nan sosten na e servicionan di Telefon pa Hubentud y aprecio pa e sosten di Fundacion Telefon pa Hubentud Aruba na nan. Fundacion Telefon pa Hubentud Aruba ta sumamente contento di e manera cu nos a ser ricibi den e barionan.

E servicio na nos muchanan y hobennan por ser duna danki na sosten di Setar N.V., WEB Aruba N.V, Aruba Airport Authority N.V. y The Salamander Group.

Pa mas informacion tocante di Telefon pa Hubentud den bo Bario por tuma contacto cu Fundacion Telefon pa Hubentud Aruba via nos Facebook: https://www.facebook.com/telefon.hubentud/, e-mail: telhubentud@gmail.com of telefon 5886138/ 5884011.

Chauffeur turista den V-wagen a kap tire di e auto na rotonde Paperclip

Diabierna madruga a drenta informe di un accidente na Paperclip rotonde na Sero Patrishi, mesora a dirigi patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin topa cu e auto V-4409 Hyundai i10 cora cual a bini cu'n velocidad halto y e chauffeur turista a reacciona mucho laat y a dal su taira nan na e rand di e rotonde y kap esakinan. Afortunadamente ningun hende a resulta herida.

Den apenas 4 luna eynan esaki ta e di 2 biaha ta kibra su pickup

Diabierna mainta a drenta informe di un caso di destruccion cu intento di horta pickup na Madiki, mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin constata cu desconocidonan a kibra bentana na banda drechi patras pa asina logra drenta paden y a desarma e dashboard bao di e stuurwiel pa asina por bay cu e vehiculo pero a ser stroba y no a logra. Polis a tuma e keho y ta pasa e investigacion pa e team autodiefstallen.

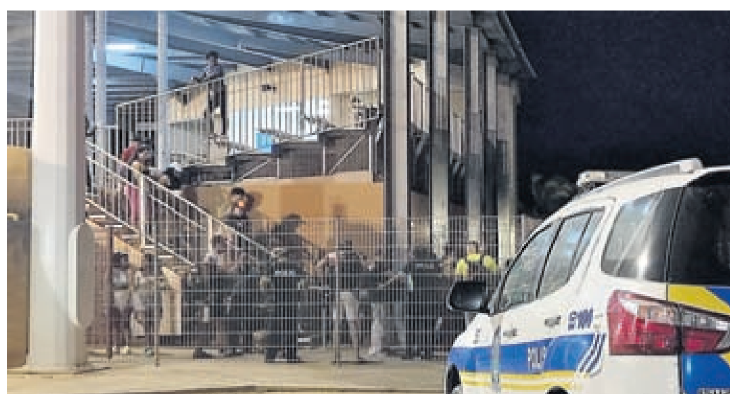
Na Arashi auto a baha caminda y a bay cay den rooi

Diahuebs anochi a drenta informe di un accidente na Arashi, mesora a dirigi patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu aki ta trata di un accidente unda cu un Honda Fit a baha caminda bay cay den e rooi. Afortunadamente ningun hende a resulta herida. Takelwagen mester a presenta pa asina saca e auto for di e rooi.

Varios patruya a bay pa un pelea formal na Veld Nadi Croes/Crismo Angela na Santa Cruz

Diahuebs anochi a drenta informe di un pelea formal na e Veld Nadi Croes/ Crismo Angela na Santa Cruz, mesora a dirigi varios patruya na e sitio.

Na yegada di e prome patruya a bin compronde cu aki no ta trata di un pelea pero simplemente un pleito cu batimento di boca. Polis a hala nan atencion y nan a calma pero asina mes nan a keda "hang around" para banda di nan autonan pafo. Na yegada di mas patruya a core cu tur hende for di e sitio.

Proyecto nobo di OpenAI su CEO yama "Worldcoin"

(AP) - Simannan despues di su lansamento internacional, Worldcoin ta halando atencion di reguladornan di privacidad rond di mundo, cu Kenya su gobierno cerando e servicio completamente.

E agencia di ID internacional, cu sosten di companianan grandi Silicon Valley, awo tin cu defende su mes den investigacionnan si e data biometrico cu e compania ta colectando ta sumamente safe.

Worldcoin ta e creacion nobo di Sam Altman, ken ta miho conoci como e CEO di OpenAI, e compania cu a haya reconocimento mundial cu us chatbot di inteligencia artificial ChatGPT. E meta di Worldcoin y e compania su tras, Tools for Humanity, ta di duna hende un forma di identificacion cu nunca por ser horta ni duplica. Worldcoin ta crea un "world ID" pa medio di scan un persona su wowo via 'orbs', un dispositivo cu ta captura e imagen di bo iris, e parti colora di bo wowo.

Un uso posibel di e tipo di ID aki lo ta servicionan online, unda hopi biaha hende mester corda varios password y username pa varios website cu nan ta usa. E siguridad di e websitenan aki por tin varios defecto, sinembargo, tambe tin varios fayo di siguridad unda nombernan di usuario y password ta keda horta. Na luga di usa tecnologia bieu manera password, un persona por haci uso di un cuenta online usando nan World ID.

E ta un proyecto di identificacion sinembargo tambe e ta usa criptomoneda pa bo por inscribi. E 'token' di Worldcoin ta na benta pa mas o menos 1,90 dollar sinembargo su balor ta un speculacion y no basa riba con util esaki ta como un moneda. El a lansa oficialmente den juli y como parti di e promocion, e prome personanan lo a ricibi criptomoneda cu e balor di 50 pa 60 dollar, dependiendo di e hurisdiccion di unda nan ta. Mayoria di e paisnan unda Worldcoin a lansa no ta usa ni acepta criptomoneda ampliamente. Ademas, 50 dollar ta hopi den paisnan den desaroyo unda ta pidiendo hende pa inscribi manera KEnya, unda e averahe di ingreso mensual ta alrededor di 170 dollar.

Miles di persona na Kenya a presenta na un centro di registracion unda Worldcoin a scan nan iris a cambio di 25 coin cu tin e balor di 50 dollar. E grupo di persona cual tabata mas tanto hobennan a inclui un rij specifico pa mamanan cu tabata warda cu mucha mara na nan lomba. Algun di esunnan den e rij a bisa cu nan a biaha distancianan largo despues cu nan a tende cu "ta dunando placa gratis". Nan a admiti cu nan tabata sa cu lo mester scan nan iris y unda e informacion aki lo bay, pero solamente tabata kier e placa.

Desde e tempo aki, e gobierno na Kenya a suspende registracion pa Worldcoin mientras nan ta investiga si e informacion di e ciudadanonan ta ser protegi adecuadamente.

Worldcoin ta colecta data biometrico pa medio di saca potret di un persona su iris. Mientras Worldcoin ta argumenta cu e data ta usa pa crea un forma unico y sigur di identificacion, expertonan di privacidad tin preocupacion cu e compania posiblemente lo usa e informacion den otro maneranan, por ehempel den marketing personalisa. Esaki a causa cu varios pais a cuminsa investiga Worldcoin su operacionnan, incluyendo Francia, Alemania y Kenya. Bavarian State Office for Data Protection Supervision a bisa cu nan tambe a inicia un investigacion comprensivo di Worldcoin y Tools for Humanity tocante practicanan di siguridad di data. E agencia lo investiga si e derechonan di e personanan cu a entrega nan data personal ta observa. Nan mester tambe ta suficientemente informa tocante con lo usa nan data y tin e habilidad di rechasa, pidi pa delete nan data of retira nan permiso segun Michael Will, hefe di e oficina.

E data tambe mester keda proteha contra acceso sin autorisacion, pa asina preveni robo di identidad por ehempel, segun a bisa den e declaracion.

E expertonan di privacidad ta preocupa cu hasta Worldcoin por eventualmente cay den man di criminalnan y cu esaki lo por infiltra, di manera similar cu ta mira den otro companianan grandi. Expertonan di privacidad tambe a bisa cu ya caba ta bende data biometrico den paisnan manera China y cu por plama na otro paisnan of hurisdiccionnan. "Ora data biometrico leak, specialmente den e paisnan cu menos recurso unda Worldcoin a cuminsa opera, e bida di hende ta den riesgo," Pete Howson, profesor di desaroyo internacional na Northumbria University den NEwcastle upon Tyne, England a expresa.

Worldcoin anteriormente a bisa cu e compania ta haci uso di e miho practicanan den e industria pa asina por sigura e usuarionan su data, señalando na un audit cu dos agencia di siguridad a ehecuta den fin di juli.

Trayecto di Hulanda den Copa Mundial Femenino ta yega na un fin den cuarto finalnan

(NLTimes)—Pa e hungadonan di e team Hulandes, Copa Mundial na Australia y New Zealand a yega su fin. E team di entrenador nacional, Andries Jonker, a perde 2-1 contra Spaña den nan ultimo wega di cuarto final, despues cu a haya extra tempo. Cuatro aña pasa na Copa Mundial Femenino na Francia, e Leeuwinnen a yega te final, den cual e hungadonan Mericano tabata demostra cu nan tabata demasiado fuerte pa nan.

E eliminacion ta duel e capitan Oranje, Sherida Spitse: "Nos a duna tur cos di nos y a lucha pa loke nos tabata por contra un bon team di Spaña," Spitse a bisa den un prome reaccion pa NOS. "Pero awo e ta caba."

E historia internacional di Oranje a reconoce cu Spaña tabata mas fuerte, specialmente prome cu e break. "Den e prome mita, nan tabatin un chens mas cu grandi cu nos," segun Spitse. Oranje no por a ni crea un oportunidad den e prome 45 minuut. "Ora mi mira e segunda mita, nos tabata na mesun nivel di Spaña toch. Nos echt tabatin un bon chens."
E chensnan mas grandi a bin den e tempo extra, pero Lineth Beerensteyn no por a hinca un gol. "Na final di dia, e gol a cay den e otro banda. Esey ta duel mi," Spitse a bisa. "Mi no sa si ta corecto cu Spaña a avansa. E ta djis sinti amargo. Pero mi ta mira back cu orguyo riba kico nos a demostra durante henter e torneo aki. Nos ta back ariba. Nos no tabata eynan prome, pero awo si. Nos por sigui asina."

"Hopi desapunta," Beerensteyn a conta NOS tocante e gol cu el a faya. "Ta djis amargo cu e chensnan ey no a resulta den algo. Claro cu mi no a fay'e pa malo." Oranje no tabatin nada contra Spaña pa un tempo basta largo. "Pero bo sa cosnan ta bay robes den futbol. Un team por tin e bala 70% di tempo, pero si nan no pone atencion pa un solo momento, e bala ta bay n'e otro banda." Beerensteyn a bisa. "Nos tabatin e forsa y poder pa dura 120 minuut y haci e wega mas dificil pa Spaña. Mi ta djis sinti desapunta cu e bala no a drenta."

Entrenador Andries Jonker tin sentimentonan mixto despues di e eliminacion. "Na un banda, mi ta hopi desapunta cu nos no a yega na semi-finalnan. Nos por a logr'e. Na e otro banda, mi ta extremamente orguyoso," segun Jonker. "Nos tabatin algun simannan fantastico cu un ekipo y empleadonan great."

Jonker, ken a sucede Mark Parson como entrenador nacional despues di e desapunto di aña pasa durante e Campeonatonan Europeo na Inglatera, ta kere cu Oranje a uni atrobe cu e top teamnan di mundo. "Si bo hunga 0-1 contra Alemania, 1-1 contra Merca y 1-1 contra Spaña den tempo regular, e ora bo ta eynan. Bo ta un di e top teamnan. Pero en realidad, nos kier ta e miho. Y ora nos mester a gana aki," Jonker a bisa.

"Spaña a pone nos bao presion constantemente. E ora si bo crece mas den bo mesun mita, bo ta busca problema. Pa ta husto: Spaña ta un tiki mas miho cu nos. Nos a lucha pa loke nos ta bale. Spacialmente den tempo extra, nos a haya dos oportunidad grandi pa hinca gol," segun Jonker.

KNVB no lo stop weganan si fanaticonan den audiencia tira cosnan riba veld

(NLTimes)—Weganan di futbol profesional den e temporada binidero na Hulanda no lo para inmediatamente y permanente si e fanaticonan den e audiencia tira cos riba veld, hungado- of refereenan. "Wega no lo stop si e ofensor wordo deteni inmediatamente y si e hungado of referee no a resulta herida," segun coordinador referee di KNVB, Dick van Egmond.

Na april, e Asociacion Hulandes di Futbol KNVB a haci nan regulacionnan mas streng pa loke ta trata strobamento di fanaticonan durante wega y a rekeri pa refereenan inmediatamente suspende weganan si e spectadornan tira algo riba veld of riba un hungado. Si incidentenan asina ripiti, e weganan no lo ser para permanentemente.

E decision aki a bin despues cu hungado di Ajax, Davy Klaassen a sufri di un herida na su cabes for di un obheto tira pa un fanatico di Feyenoord. Na mei, e wega entre FC Groningen y Ajax den Eredivisie a ser permanentemente para despues cu fanaticonan di FC Groningen a tira klapchi riba veld. Un otro fanatico tambe a core riba veld cu banner.

"Nos a modifica e regla ey un tiki," segun van Edmond a splica na un reunion anual di referee pa e temporada nobo.

"Sinembargo, si un hende sali herida of e perpetrador no a ser deteni, e ora nos lo stop e wega permanentemente. Mescos ta aplica si hungadonan of refereenan ser ataca pa fanaticonan," el a bisa.

Invitacion pa tur cu a Consagra diasabra 5 di augustus '23 y tur fielnan di nos pueblo Mariano

Pa diadomingo 13 di augustus 2023 ta invita tur hende specialmente tur FIELNAN cu a Consagra 5 di augustus 2023 den misa di Inmaculada Curason di Maria Santa Cruz. For di Diadomingo ta resa tur dia pa 5:30 di atardi Santa Rosario y oracionnan for di buki di I.C.M. cu ta resa tur luna na e monumento.

Comision Inmaculada Curason di Maria ta yama tur devotonan di nos dushi Mama Maria y tur fielnan pa bin hunto y resa. Tur luna riba dia 13 ta bin riba Plaza di I.C.M. na Santa Cruz pa contempla nos Mama Celestial.

Resa pa famianan y e pashent cu ta sufri di cancer, y tambe pa tur enfermo di Aruba. Pa adulto of un keri, un ruman cu tin un enfermedad incurabel. Corda cu aki 1 siman tur school ta habri porta pa duna Bon Bini na tur alumno. Resa ferforosamente pa juffrouw y docentenan. Pa tur mucha haci nan best pa logra un bon resultado. Cu oracion continuo, cu speransa firme nos por logra algo grandi. Hunto nos ta resa e Santo Rosario pa pas.

Pa no tin sufrimento di tanto mucha. Pa emigrantenan cu ta cana lunanan cu speransa pa logra un bida miho. Mescos nos ta resa pa nos Obispo Luis Secco, nos pastornan y diaconanan y tur cu ta sirbi den nos iglesianan. Riba tur diadomingo ta resa Misterio Glorioso. Tur dia den luna di augustus ta resa Santo Rosario y oracion prome cu misa. Ta cuminsa 6or di atardi.

Un dia manera 19 di augustus Juli 1917 Mama Maria a bisa e tres muchanan di Fatima: "Resa, Resa hopi pa pecadornan y haci sacrificio pa nan: hopi alma ta bay fierno pasobra no tin hende cu ta resa pa nan y cu ta haci sacrificio pa nan alma". E mensahe di Fatima ta hopi cla: Para firme, hendenan mester drecha nan bida y pidi pordon pa picanan y biba honesto y cu amor cu bo rumannan.

Resultado Sorteo *11 august 2023*	Alexander

Cadena Alexander Lottery ta presenta resultado di weganan di suerte

DIARIO	KORSOU	SUPER4	FLAMINGO
0008	4835	3703	6282
8085	4052	SUPER5	6550
2062	6208	-	8951

MERDIA

CATOCHI	Sorteo # 3999
	6535
	6811
	7970
MULTI-X	X3
BIG 4	Sorteo # 3999
	2386
1OFF	Sorteo # 2055
	1082
ZODIAC	Sorteo # 3999
	2253
	Scorpio
LUCKY 3	Sorteo # 873
	534
MULTI-X	FP

ANOCHI

CATOCHI	Sorteo # 8015
	4725
	9647
	0674
MULTI-X	X2
BIG 4	Sorteo # 7059
	6118
1OFF	Sorteo # 1764
	1943
ZODIAC	Sorteo # 5818
	2620
	Piscis
LUCKY 3	Sorteo # 748
	678
MULTI-X	FP

LOTTO 5

Sorteo #	Joker	Letter
0	x Jackpot	Proximo Jackpot
0	x Match 4+	370.000,-
0	x match 4	
0	x Afl. 12,00	

LOTTO DI DIA 08-17-20-22-27

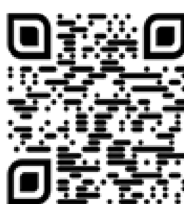
Sorteo # 6205		Proximo Jackpot
0	x Jackpot	60.000,-
3	x Match 4	
139	x Afl 8,00	

MINI MEGA 02-05-07-08

Sorteo # 1584		Mega Ball: 07
0	x Jackpot	Proximo Jackpot
1	x match 4	340.000,-
8	x Afl. 500,00	
76	x Afl 50.00	
68	x Afl.15,00	

MINI MEGA MEGA PLUS Afl. 440.000,-

WEGA DI NUMBER KORSOU Sorteo #

Simplificacion di tarifa di importacion riba material di construccion

Manera a wordo comunica anteriormente, Gobierno a duna un compensacion riba diferente producto.

For di 660 post (subdivision di producto) den nos buki di tarifa di importacion, e post cu ta encera material di construccion tambe a conoce un rebaho. Por mira cu material di construccion manera tegel di piedra, cement, topnan di piedra, p.e. granit, material pa instalacion electrico y porta cu bentana di plastico a baha di 10% pa 6%. Gobierno ta spera cu por mira e rebaho aki refleha tambe den e prijsnan cu ta ofrece e consumidor.

Pa mas informacion of pregunta por tuma contacto cu Departamento di Aduana libremente na 523-8888 of info@douane.aw

King Classic Sudoku

3			8					
6		4					3	
						6	7	
2		9		3				
			4					1
5					7			
		5			6	1	9	
4				9				
	8				2		6	3

Difficulty: ★★★★ 8/12

Clasificado
ECONOMICO aviso@bondia.com

Personal GRATIS max. 20 palabra
PASA LAGA BO AVISO NA OFICINA DI BON DIA ARUBA WESTSTRAAT#22 FOR DI 9:00AM-4:00PM
Email nos na classified@espnv.com

SERVICIO PUBLICO
Limpiesa pa cas y auto
Presure wash cura di cas
Laba muebles
Laba tapijt
Laba sienta di auto
Laba vloer
Tel. 593 9464

TA HUUR
Un cas 3 camber , 2 baño
Bario Primavera
Pa mas info por yama
Tel. 641 3290

SERVICIO PUBLICO
Construction
remodelacion di cas, traha cas, apartment, traha y drecha dak, electricidad, verf pega mosaico, traha cura, plomeria. Bon prijs
Tel. 593 3141

SERVICIO PUBLICO
Buscando auto pa huur y na bon prijs? yama nos
Tel. 593 9953/ 593 8453

TA HUUR
Cas na Bubali 17G
3 camber / 2 baño
Pa mas info
Tel. 561 1496 / 662 9832

TA BENDE
BBQ Grill tipo cilinder “criyoyo” duradero
Prijs Afl.250
Tel. 569 7787

SERVICIO PUBLICO
Nos ta chapi, corta y planta mata, brinda tur servicio cu bo cura mester. Tira sushi afo, tur esaki na un super bon prijs
Tel. 738 1908

SERVICIO PUBLICO
Sushi den cura pa solamente 50,- pa buelta, nos ta lante lague limpi mane un soño.
Arubiano trahado
Call 592 5766

SERVICIO PUBLICO
Ta traha y renoba Cas
ta traha y drecha dak, ta basha vloer, pleister, verf cas, traha cura, pega mosaico y azulejo-
Tel.563 4168

SERVICIO PUBLICO
Pa tur trabou di tapiceria di mueble, auto, yate y barco.
Nos ta haci trabou di cabana y bambu y nos ta verf
Tel : 569 7539 /737 3993

TA BUSCA
The Fisherman’s Hut
local cuisine ta busca
“Cook Helper”
Tel : 280 8787

TA BUSCA
Weng Kee Supermarket
ta busca “Slager”
Por yama na
Tel.585 2855

SERVICIO PUBLICO
Sra. ta haci cas y negoshi limpi tambe por cuida baby y hende grandi part time y full time
Tel. 740 7573

TA BENDE
Combo di regalo pa tur ocasion:
Mugs, kerki di biña, tablashi cu leyenda
Pa mas informacion
Cell whatsaap 567 2907

SERVICIO PUBLICO
Ta haci tur trabou di construccion y carpinteria y tur cos cu ta furamento di stul di bambu, cabana y toldos
Tel : 746 0518 / 569 7539

SERVICIO
Unified One Events
Photos , films, wedding
Tel. 749 2533

Sushi den cura?
Ta piki sushi cu pick-up grandi pa Afl 75,= pa buelta.
Yama nos na
561 4297 of 561 5179
Hasi Aruba Limpi.

SERVICIO PUBLICO
Nos ta haci trabou di plomeria, electricidad, hardineria incluye hiba sushi
Handy man.
Tel.742 6250

SERVICIO PUBLICO
Mi ta chapi, lanta sushi, corta mata, transporta frigidaire, was-machine biew, drecha cas, etc.
Tel. 564 1979

SERVICIO PUBLICO
Pa haci trabow di verf y chapi, tur mantencion di pafor di cas
Yama y puntra pa Benito na
Tel.630 5185

TA BUSCA
trabou pa haci cas limpi, negoshi of oficina
Tel.561 3910

SERVICIO PUBLICO
Handyman
Pa trabouw di verfmento plumbing tuberia, chapi, limpieza di cura, drecha mata
Tel : 567 1108

SERVICIO PUBLICO
Mi ta ofrece servicio pa haci reparacion di porta, ventana y hopi mas. Arubiano Balente
Pa mas informacion por yama
Tel. 563 6762

FOR RENT
Bunita cas na Gold Coast 3 camber 2 1/2 baño, sala, comedor, cucina y patio. Pa mas informashon por whatsapp
+58 414 614 7440

SERVICIO PUBLICO
Pa trabou di data-entry of update di bo administracion pls contact:
Tel.568 2339

SERVICIO PUBLICO
Mi ta ofrece servicio di electricista en general corto circuito y mantencion
Tel.566 5026

TA BUSCA
Señora cu auto dialuna pa diabierna pa busca yiu di skol, cushina y hasi limpieza di cas 11.30 -5.30
Tel. 563 8822

SERVICIO PUBLICO
Masaje relajante, sports masajes, aroma terapia, piedras calientes, reflexologia, faciales
Sabana Basora # 157 P.Ch.
Tel. 561 8520

SERVICIO PUBLICO
Mi ta ofrece pa cuido di mucha di dialuna pa diabierna y weekend. Pa informacion
Tel. 558 7310

SERVIO PUBLICO
Ta ofrece pa verf y chapi cura bon prijs. Nos ta hiba e sushi.
Yama pa mas informacion na
563 4828 / 5679610

SERVICIO PUBLICO
Hacemos todo tipo de construccion, reparacion de casas, pintura, acabados finos, jardines, patios, techos a buenos precios
Tel. 569 7539 / 746 0518

Cas Di Cultura
Vondellaan 2 Aruba
297-582-1010

F A D A
Campanastraat 5 Aruba
297-583-2999
297-583-9610

F A V I
Primavera 233 Aruba
297-582-5051
297-582-5222

F E P O
Engelandstraat 15 Aruba
297-583-1016
297-583-6607

Fundacion Contra Violencia Relacional
Tel: 583-5400

Fundacion Autismo Aruba
Irenestraat 21 Aruba
297-588-1179

Fundacion Pa Nos Muchanan
Cumana 2 Aruba
297-583-4247

Fundacion Tel Pa Hubentud
Wilhelminastraat 19 Aruba
297-588-6138

Koningin Wilhelmina Fonds
Spinozastraat 9 Aruba
297-582-0412

Mary Joan Foundation
Sabana Blanco 8 Aruba
297-588-9999

Rode Kruis Aruba
Pedro Gallegostraat 14
Tel.297-582-2219
Fax 588-3376

Famia Planea (SBVO)
Avenida Milio J Croes 17 B Aruba
297-588-9591
www.famiaplanea.org
famiaplanea@hotmail.com

Stichting Fundacion Guia Mi
George Madurostraat 34
297-582-0088

Y M C A
Calbasstraat 1 Aruba
297-582-3072

AL-ANON group
Sabana Liber #8, Noord (close to the hotels)
Tel: 736-2952 or 593-7081

Dokter na warda

Oranjestad	San Nicolas
Hospital	Imsan
7:00 pm / 10:00 pm	24 ora

Botica na warda

Oranjestad:	San Nicolas:
del Pueblo	Centro Medico
Tel. 582 1253	Tel. 584 5794

EMERGENCIA 911

POLIS

Oranjestad	100
San Nicolas	104
Santa Cruz	105
Noord	107
Tip Line	11141
Brandweer	115
Ambulance	911
Hospital	527-4000
Imsan	524-8833
Warda Costa	913
Seguridad Nacional	11911
Cruz Cora	582-2219

BOTICA

Aloe	584-4606
4 Centro Medico	584-5794
Central	585-1965
Dakota	588-7364
Del Pueblo	582-1253
Eagle	587-9011
Kibrahacha	583-4908
Maria	585-8145
Di Servicio Noord	586-4606
Oduber	582-1780
Paradera	588-6638
San Lucas	584-5119
San Nicolas	584-5712
Santa Anna	586-8181
Santa Cruz	585-8028
Sero Preto	584-4833
Trupial	583-8560

UTILIDAD

Setar	117
Web	525-4600
Elmar	523-7147

FUNERARIA

Aurora	588-6699
Royal Funeral H.	586-4444
Ad Patres	584-2299
Olive Tree	584-8888

Servicio di Taxi

Aruba Transfer Tour & Taxi C.A.
Tel: 582 2116 /582 2010

Taxi Adres Services (24h)
Tel. 587 5900

A1 Taxi Services Aruba
Tel: 587-8850
Tel: 280-2828
Whatsapp: 592-7024

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Señor ta mi wardador, mi no tin falta di nada. Den cunuco di yerba berde e ta ponemi sosega. E ta hibami na awa tranquil, pa mi bolbe haya forsa.
Salmo:23

Cu inmenso tristeza na nos curason, pero conforme cu Dios su boluntad y muy agradecido pa tur loque el a nifica y hasi pa nos, nos ta participa e inesperada fayecimento na Bucaramanga-Colombia di mi querido esposo, nos tata, nos abuelo, nos ruman, nos tio/omo stima, nos amigo:

Juan Nicodemo Tromp

"Jocky – inventador di e famoso Cocktail Aruba Ariba & Ex-Taxi 125"
*16 Mei 1940 - † 4 Augustus 2023

Na nomber di su querida esposa:
Aida Maria Tromp-Dijkhoff
Yiunan: Alfredo y Patricia Tromp-Jacobs
Juan Tromp
Juanucho y Marusha Tromp-Quant
Sharlyn y Frank Ruiz-Tromp

Nieta- y nietonan:
Dayron y Aisha
D'quan
Jurney y Gillian
Lynette
Christopher
Isaac
Avigayle
Leocadio

Rumannan: † Jacinto y † Josefa (Fita) Tromp-Trimon
Judith Falconi-Tromp y Robert (Robby)
Mario Tromp
† Romi Tromp
† Faustina Tromp
Glenni Tromp

Swa y cuñanan: † Olivia y Juan Dijkhoff-Dijkhoff
† Ina Dijkhoff
† Maiky Dijkhoff

Subrino- y subrinanan: Morris Tromp y famia
Jillian Falconi y famia
Raymond Tromp y famia
Jo-Ann Hoogendoorn y famia
Ivy Geerman y famia
Josimar Coutinho
Bianca Frolijk y famia
Janice Croes
tur demas subrino- y subrinanan

Hijanan: Janice Croes, Dennis Fingal & Clarina Tromp

Ex-coleganan di: Aruba Caribbean Hotel / Hilton Aruba Caribbean Resort & Casino
Ex-coleganan Taxista

Tur demas famia, amigo- y conocirnan: Tromp, Dijkhoff, Figaroa, Trimon, Quant, Ruiz, Jacobs, Gomez, Geerman, Croes, Falconi, Hoogendoorn, Coutinho, Odor, Donata, Benschop, Erasmus, Kelly, Victoria, Thielman, Sprock, Maya, Fingal, Maduro, Semerel, Irausquin & Wernet.

Acto di entierro y condolencia lo tuma lugar: Diamars 15 Augustus 2023 na Misa Santa Filomena di 2.00 pm – 4.00 pm y despues pa Santana Catolico na Paradera.

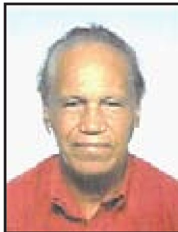
Lamentablemente despues di entierro nos no por tuma bishita di condolencia mas na cas y tambe nos disculpa si den nos tristeza nos por a lubida di un of mas famia.

Cu nos defunto stima sosega na paz y drumi dushi den e brazanan di Señor.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Dios a yama mi ora mi tabata reza y vigila.
Y asina mi a separa for di boso.
Boso curazon No bira tristo.
Stima otro, manera Ami a stima boso.

A bay sosega den brasa di señor un esposo, tata, nos swa, ruman y omo stima:

Frank Koolman

*31 october 1936 †8 augustus 2023
Cariñoso yama "Mo Frank"

Na nomber di su:
Esposa: Isidora (Dora) Koolman – Hernandez

Yiu: Fabrizzio Franco Koolman y Claudia Coronado Tovar.

Tata y Mama:
†Lorenzo y †Carmen Juliana Koolman - Wout

Su Rumannan:
†Sabina Koolman viuida di †Candelario Quandt y famia
†Laurens (Max) y Felicia Koolman y famia
Rosabela (Rosita) Koolman y famia
Jacqueline (Sira) Koolman vuida di †Alfred Allen y famia
†Robert "Robbie" Koolman
Adriana Koolman y famia
†Eldy y †Sita Koolman - Maduro y famia
†Pablo Flanegin
Erwin Flanegin
Freddy Flanegin

Cuñanan y Swa nan:
†Cijena y †Didi Thiel - Hernandez
Catharina Hernandez
†Olga Maria Hernandez
Ludwina y Roy Angela - Hernandez
†Poli y Chanita Hernandez – Boekhoudt
†Ildo y Angela Hernandez - Peasch
†Fernando Hernandez

Tantanan:
Laurinda Geerman
Marcela Geermen

Tur subrino(a)nan: Norman Danies, Joan Danies, Aldemara Koolman, Alfredo Koolman, Manolo Koolman, Gianna Koolman, Sergio Quant, Anthony Quant, Dolores Allen, Johny Allen, David Allen, Betina Rouse, Cindica Rouse, Marvin Rouse, Carmelo Rouse, Agnes Koolman, Elizabeth (Lili) Koolman, Eldito Koolman, Danilo Koolman

Su primo(a)nan: na Aruba, Corsou y Boneiro, Comer y compernan
Bisiñanan y demas amigo y nan conocirnan.

Demas famia:
Koolman, Hernandez, Navas, Wout, Geerman, Gamara, Rodriquez, Helder, Rosel, Hart, Piar, Stricz, Salsbach. Angela, Boekhoudt, Thiel, Peasch, Maduro, Kelly, Quant, Allen, Rouse, Danies, Quandt, Werleman, Stamper, Rasmijn. Groeneveld, Ras.

Ta invita pa asisti na e acto di condolencia cu lo tuma lugar diamars 15 di augustus 2023 na Royal Funaral Home for di 7:00 pa 9:00 di anochi.
Invitacion pa acto di entiero cu lo tuma lugar diaranzon 16 di augustus 2023. E Restonan mortal lo ta reposa na Royal Funaral Home for di 9:00 pa 11:00 di mainta.

Despues nos lo compaña e defunto na su ultimo lugar di sosiego na Santana Central na Sabana Basora.

Nos ta pidi nos disculpa si den nos tristesa nos por a lubida un of mas famia.

Despues di entiero nos no lo ricibi bishita na cas.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Confia den Señor cu tur bo curason. Den tur bo caminda nan, reconocé, y e lo dirigi bo berehanan."
Proverbio 3:6

Cu dolor inmenso, pero conforme cu boluntad di Dios, nos ta anuncia fayecimento di

Amanda Philomena Flemming-Paskel

(Dudu)

Na nomber di su
Esposo: †Pablo Flemming
Yuinan: Julie Flemming
Paul Flemming y esposa Sherlinda Flemming-Geerman
Angeline Thiel-Flemming y esposo Onasito (Chito) Thiel

Nietonan:
Gerald Pellegrim y Olivia Tejerina Andrade (Bolivia)
Janelle Flemming y Robert Neuman (Curaçao)

Suegro/a:
†Clemente Thiel y esposa Maria Thiel-Figaroa y famia
†Pulsiano Geerman y esposa† Gertudis Geerman-de Kort y famia

Rumannan:
†Marianita (Chichi) y †Jose Heronimo-Paskel y famia
Sevilla (Chibin) y Henny van Oeveren-Paskel
†Aura y †Alexandro Tromp-Paskel y famia
†Eleonora (Elia) Paskel y famia
†Theodora (Dora) y †Dominico Henriquez-Paskel y famia
†Alberto (Betty) y Faustina Paskel-Tromp y famia
Loreto (Lulu) y Emma Paskel-Geerman y famia
Judy (Eta) y Hans van der Wielen-Paskel y famia (Costa Rica)
Maria (Heddy) y Albert Matos-Paskel y famia (Costa Rica)
†Lawrence (Ronny) y Elisabeth Paskel-Robles de Medina y famia

Tanta: Anna Maria Rafael Ras
Swa y cuñanan: †Dominico y †Mariana Flemming-Maduro y famia
†Pedro y †Susana Flemming-Vries y famia
†Marcolina Flemming
†Basilio y Adira Flemming-Muller y famia
†Lucila y †Ramiro Croes-Flemming
Sylvia Flemming
†Damian y †Maria Tromp-Dirks y famia

Tur su Primo/a, Subrino/a nan y demas famia, amigo y bisiña
Flemming, Paskel, Heronimo, Tromp, Van Der Wielen, Matos, Thiel, Pellegrim, Ruiz, Ras, Van Oeveren, Henriquez, Geerman, Robles de Medina,Muller

Mescos cu nieto/a:
Anouk Eman y famia
Robert Volkerts y famia (Curaçao)
Kiara van Trikt y famia
Gerick Croes y famia

Amigo/a nan: George y Edith Joseph-Allen (Canada)
Dick Allen y famia (USA)
Clara Richardson y famia (USA)
Aldrin Maduro y famia
Michael Johnson y famia
Myrna Lioe-a-Tjam y famia
Dora Gutierrez y famia

Ta invita pa acto di entierro cu lo tuma lugar Diasabra 12 di Augustus 2023 na Misa Imaculada Concepcion na Santa Cruz. Lo tin oportunidad pa condoleer e dia ei, di 2:00 pm pa 3:30 pm na Misa, siguí pa un Response 3:30 pm.
Durante Response no ta tuma condolencia.

Na honor di nos querida Amanda, famia lo aprecia un Donacion na Koningin Wilhelmina Kanker fonds Aruba y pa esaki lo tin un box disponible den Misa. Tambe por haci donacion na KWF Aruba via transferencia di Banco, Aruba Bank 2611450190.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

A fayece na edad di 87 aña

Ismaël Marcelo Laclé
*4 september 1935 - †10 augustus 2023

Na nomber di su:
Esposa:
Allegonda Laclé – de Rijk
Yiunan:
Eugène Laclé y Gerrie Laclé - van Gent (Hulanda)
Marcel Laclé y Iraides Laclé – Sanchez Hernandez y yiunan
Mireille Laclé y Gerald Franca y yiunan
Unico nieto:
Omar el Hage
Rumannan
† Clyve Laclé y Famia
† Thelma Laclé
† Olga Viera Alves -Laclé y Famia
† Edgar Laclé y Famia
† Rita Laclé
Filomena (Mena) y Gerard Marsman-Laclé y famia (Hulanda)

Enfermera: Sherling Maignan

Tata di Omar: Burney el Hage y famia

Sobrino y Sobrinanan:
Marcel Sommer y Famia, Max Laclé y famia, Monique Laclé y Famia, Eduardo Lacle y famia, Robby Laclé y famia, Angelique Laclé, Chaim Alves y Famia
Gladys Moldovan-Viera Alves y Famia, †Franklin Viera-Alves y Famia, †Anthony Viera-Alves y Famia
Junior, Thelma, Raquel y Celeste Laclé
Patricia Papaikonomou-Marsman y Famia, Chantal de Jong-Marsman y FamiSwa y cuñanan
Riet van Hoof. Demas swa y cuñanan na Hulanda y Nieuw Zeeland
Demas famianan:
Laclé, Yarzagaray, el Hage, de Mey, Erasmus, Luidens, Sommer, de Rijk, van Hoof, Viera -Alves, Marsman, Tromp, Thijzen, Franca, Haines, Van Gent, Sanchez Hernandez y Lampe.

Bisiñanan:
Famianan Geerman, Kelly, Boekhoudt, Tromp y Solognier

Gradicimento ta bay na Dr. Bos, Dr. Oudshoorn, Dr. Raven, Dr. Lanting, empleadonan di HOED, personal di Ambulance/IMSAN y empleadonan di Botica Central (Santa Cruz).

Lo tin oportunidad pa condoleer diaranson 16 augustus 2023 di 9:00am – 11:00am na Aurora Funeral Home. Cremacion lo tuma lugar den ceno familiar.

Envez di flor of krans por haci un donacion na Stichting Algemene Bejaardenzorg Aruba (SABA). Pa esaki lo tin un box disponible. Tambe lo por hasi donacion na SABA riba nan cuenta bancario.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Den cunucu di yerbe berde E ta pone mi sosega y E ta hiba mi na Fuente di awa fresco pa mi bolbe haya forsa.

Cu a bay drumi den brasa di Señor:

Raymond Venancio Kock
"Monchi, Mi Yiu, Mi Ruman"
*24-10-1964 - †07-08-2023

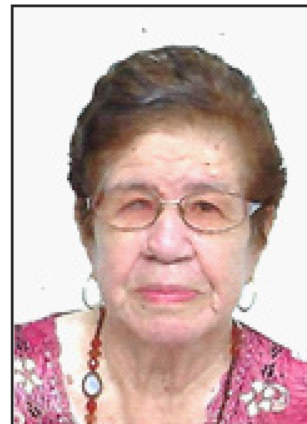
Na nomber di:
Yiunan: Edson Kock y Ti Joie
Rayson Kock
Mama: Canisia Kock Ruiz
Tata: † Placido R. Kock (Du)
Wela/o: †Gabriel E. Ruiz y †Rosa C. Ruiz Britten
†Placido Kock y †Barbara v/der Linde
Pareha: Mary Lou Boezem
Ruman(nan): Melva Kock
Magdella y Franklin Giel
Lindy Kock
Subrino/a: Subrino Stima : Albert Vrolijk (DJ 101)
Zaruska y Gleison Mateus Moreira
Richeline y Kendrick Dania y yiunan
Lai-Pin y Fraymar Barrera
Sed-Yee Chung
Andrew Kock
Shamilla Giel
Sobre Subrino/a: Joseph, Arthur y Felicity
Iha: Danny Tromp y Famia
Omo y Tanta(nan): Tanta y Madrina Stima: Carmen y Jose Maldonado
Maria Ruiz y Famia (Hulanda)
† Venancio Ruiz
† Arestide Ruiz y Yiu nan
† Petra Ruiz
† Juan D. Croes (Nico)
Chito Isidro Kock y Gloria y Famia
†Maria Kock y Yiu nan
Enfi Tromp y Yiu nan
Filomena Tromp y Yiu nan
Reynaldo Kock y Rulfia y Yiu nan
†Rinolfa Alzamora Kock y Yui nan
Rina Werleman y Yiu nan
Suegro/a: Juan (Armando) y +Maria Boezem
Suanan: Boy y Imelda Boezem y yiu
Max Boezem
Tanta(nan) di Respet: Thea Gomez y Yiu
Sonia Gomez y Yiu
Chila Jacobs y famia
Amigo nan: Ralph Yarzagaray y Famia
mr. David Kock y Famia
Alex Churrio y Famia
Tur su Coleganan di Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Primo Stima: Alonso Tromp y Caroline Cardose
Prima Stima: Jacky Ruiz y Raymond Escalona y Yiu nan
Demas primo y primanan, comer- y compernan, amigo y amiga nan y bisiña nan.
Famia nan: Kock, Ruiz, Boezem, Giel, Vrolijk, Mateus Moreira, Barrera,Chung, Maldonado, Britten, Rodriguez-Sarmiento, Dijkhoff, Gomez, Tromp, Werleman, Paternina, Wong, Churrio, van der Linde, Maduro, Henriquez, Paula, Williams.

Oportunidad pa condoleer diabierna 11 di augustus 2023 di 7or pa 9or di anochi na Aurora Funeral Home.
Ta invita pa asisti na acto di entiero cu lo tuma lugar diasabra 12 di augustus 2023 di 2or pa 4or di atardi na Aurora Funeral Home pa santana Paradera.
Si den nos tristeza nos por a lubida un of otro famia of conocirnan,nos ta pidi nos disculpa.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Señor ta mi wardador, Mi no tin falta di nada
Den cunucu di yerbe berde, E ta ponemi sosega.
E ta hibami na awa trankil, Pami bolbe haña forsa".
Salmo 23; 1,2,3.

Cu profundo tristeza pero conforme cu boluntad di Dios. Nos ta anuncia fayecimento na e bunita edad di 92 aña di nos: Mama – Wela - Bisawela – Ruman - Tanta stima

Josefa Perez
Mihor conoci como: "Machepa – Chefa – Pepa"
*20 July 1931 - † 05 Augustus 2023

Na nomber di su:
Mama: † Braula Perez
Tata: † J.H.Eman

Yiu Stima :
Antonio L Perez y esposa Ruth Perez- De Mey
Subrina stima manera yiu : Yolanda Perez

Nieta y Nietonan stima :
Ruanne Fingal- Perez y Jason Fingal
Jean'toine Perez y Cristal Perez-Geerman
Anson Perez y Genieve Angela

Bisanieta nan stima : Jazëy-Anne Fingal
Chloë Perez
Ailani Perez
Ansély Perez

Ruman nan: Jose Perez y †Engalista Perez-Webb
† Simon Perez y Filomena Perez-Webb
† Theresita Perez
Elizabeth Perez
Y demas ruman nan

Tur Subrino/a nan: † Mirto Perez, Ludwina Perez, Sonia Perez y famia, Ingrid Ruiz-Perez y famia
Yvonne y Roderick Lee-Perez y famia, Elvis y Lisette Perez-Brete y famia, Johnny Perez, Oscar y famia, Gladys y Kenneth Wever-Perez y famia, Edwin Perez, Jacqueline Perez y famia, Hubert Perez, Magriet y Giovanny Tromp-Perez y famia, Elvira Perez y famia, Harold Perez y famia

Tur prima y primo nan- iha nan- amiga y amigo nan – bisiña nan y conocir nan

Demas famianan : Perez – De Mey – Fingal – Geerman – Angela – Eman – Tromp – Maduro – Webb – Bito – Franken -Figueroa – Lacle – Wever - Rodriguez – Rincones – Ruiz – Lee – Brete – Semeleer – Willems – De Cuba – Hoek – Petrocthi - Kelly – Bareño – Young-Alvarez.

Ayudantenan na cas: sra. Berta y sra. Bernarda

Nos ta pidi nos disculpa si den nos tristeza nos por a lubida di menciona un of otro miembro di famia, amigo(a)nan of conocir nan.

Famia ta pidi pa bisti color nan alegre.

Ta invita pa asisti na acto di entiero cu lo tuma lugar Diasabra 12 di augustus 2023 for di 9:00 pa 11:00am di mainta na misa Aurora Funeral Home y despues pa santana catolico na Noord.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada
Den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega.
E ta hibami na awa trankil,
Pa mi bolbe haña forsa".
Salmo: 23

Cu profundo dolor na nos curazon nos ta anuncia fayecimento di:

Ingrid Francisca Donata
*12-10-1956 †08-08-2023

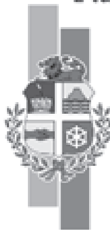
Na nomber di su:
Mayornan: †Laureano y Albertina Donata Tromp
Yiunan: Ryan v/d Biezen y yiunan
Sue-anne v/d Biezen y Jonathan Tromp y yiunan
Ex casa: Benito v/d Biezen y yiunan
Ex Nuera: Zuljean Geerman
Ex Nuero: Hiram Zievinger
Nieto(a)nan: Keanu v/d Biezen
Keandra v/d Biezen y yiu
Ichelle Zievinger y Maria Mendez
Jaydon Zievinger y Megan Irausquin
Ethan Tromp
Bisanieta: Mervianda v/d Biezen
Rumannan: Alegio "Leo" Donata y famia
Laureano "Jani" Donata y yiunan
Evelyn "Linchi" Donata y yiunan
Astrid "Ati" y Sylvio Ras y famia
Judith "Tuti" y David Thiel y famia
†Raymond Donata
Roland Donata y yiu
Richard Hoek y famia
Jorge Hoek y famia
Edna Koolman y yiunan
Ihanan: Jourianne Arends
Kendrick Ras
Amiganan: Miga, yvonne, Julieta, Edwina
Cuidadora: Lola (WKF)
Demas famianan: Donata, Tromp, v/d Biezen, Dijkhoff, Ras, Thiel, Zievinger, Geerman, Arends, Koolman, Hoek, Albertus, Hooi, Erasmus, Ramires, Hayer, Larache, Andrews, Carillo, Rivas Florez, Padilla, Helder, Boal, Roja.

Enbez di krans of flor lo tin un donashon box disponibel pa Kanker fonds
Ta invita pa acto di condolencia y despedida cual lo tuma lugar na Aurora Funeral Home Diamars 15 di augustus 2023 di 9'or pa 11'or di mainta.

Cremacion lo tuma lugar despues.

"Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada.
Den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega.
E ta hiba mi na awa trankil, pa mi bolbe haña forsa".
Salmo 23

Cu inmenso tristesa
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
ta anuncia fayecimento di nos colega stima

sr. mr. Raymond Kock
Wetgevingsjurist DWJZ

Ta invita pa e acto di condolencia diabierna 11 di augustus di 7or pa 9or na Aurora Funeral Home. Acto di entiero lo tuma lugar diasabra 12 di augustus di 2or pa 4or di atardi na Aurora Funeral Home y lo sali despues pa santana catholico Pastoor Kranwinkel na Paradera.

Cu Raymond sosega na paz.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada
Den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega.
E ta hibami na awa trankil,
Pa mi bolbe haña forsa".
Salmo: 23

Cu profundo dolor na nos curazon nos ta anuncia fayecimento di:

Nilda M Yagua Martinez
mihor conoci como: "Coco of Cuco"
*06-08-1952 †03-08-2023

Na nomber di su:
Yiu: Enmy Thijzen
Unico nieto: Hakeem Thijzen
Unico bisanieta: Nevaeh Thijzen
Manera yiunan: Juren Maduro y famia
Julisa Maduro y famia
Eldrith Werleman y famia
Gredchine Estanista y famia
Mayornan: † Sr. Antonio Yagua
Sra. Doris Yagua-Martinez
Rumannan: na Venezuela y Trinidad
Mescos ruman: Jesusita (Susy) Falconi
Sobrino(a)nan na Venezuela, Trinidad, Chile, Canada, Argentina, U.S.A., Colombia y Spanja.
Sobrina na Aruba: Virginia Kock-Primera y Rolando y yiunan
Primo y primanan na Venezuela
Primo na Aruba: Miguel Martinez
Iha nan na Aruba y Venezuela: Mirzah Manga, Harry Yagua
Compernan y comernan na Aruba y Venezuela
Ex casa: †Donald Thijzen
Ex cuñanan:
Sandra Vrolijk y famia
Iraida Thijzen y famia
Amistades di cas: Juliette Hazel y famia
Adela Hassel y famia
Thouzzienne Halley
Rigoberto Santos
Carl Frans
Magaly Maduro
Veroushka Maduro
Ivania de Cuba
Giovanna Tromp
Amistades nan na Venezuela:
Famia Ospina
Famia Alvarez
Sra. Yolanda Chirinos
Demas Famia: Yagua, Martinez, Thijzen, Wever, Vrolijk, Falconi

Ta invita pa acto di condolencia y despedida cual lo tuma lugar na Pray Funeral Home diasabra 12 di augustus 2023 di 9'or pa 11'or di mainta.

Cremacion lo tuma lugar despues.

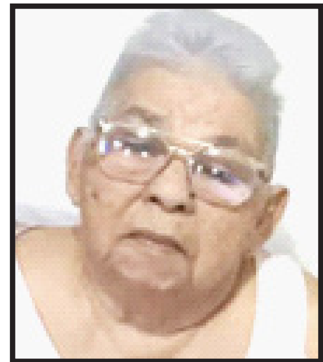
Preferibel bini bisti na colornan alegre.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada
Den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega.
E ta hibami na awa trankil,
Pa mi bolbe haña forsa".
Salmo: 23

Nos ta anuncia fayecimento di:

Sra. Silvestra "Bertha" Montero-Bislip
*31-12-1931 † 07-08-2023

Na nomber di su:
Esposo: † Romulo Lugo Montero

Yiunan: Maria y Tico Geerman y famia
†Pedro "Chompe" Montero
Edilio y Francisca Montero y famia
Iris y Adriaan Paesch y famia
Romulo Jr. y famia
Mirella y Frans Croes y famia
†Randolph y Emilian Montero y famia
Lourdes y famia
Raymond y Lorena y famia
†Richard Montero
Iran y Edgard Maduro y famia

Rumannan: Faustina Maduro y yiunan
Aura Bislip y famia
Jonathan Bislip y famia
Ascario Maduro y famia
Sidney Maduro y famia
†Antonio Maduro y famia
†Josefina Maduro y famia

Swa y cuñanan, suegro y suegranan, comer y compernan, sobrino y sobrinanan, nieto y nieta nan, bisnieto y bisnietanan, famia na Venezuela.

Amiga di cas: Jackie, Lucia, Beatrice

Demas famia: Montero, Bislip, Geerman, Maduro, Wever, Paesch, Croes, Brokke, v/d Linden, Torres, Pietersz, Willems, Sanders, Bareño, Paula, Gomez, Feliciana, Maria, Toppenberg, Isenia, Anjie, Perrot, Rosa,Tromp, Valdez, Tadaro, Koolman Ratix, Fingal

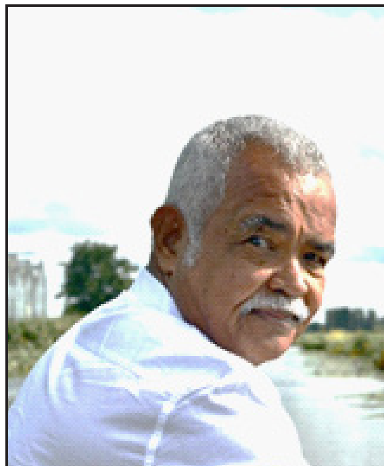
Ta invita pa asisti na acto di condolencia cu lo tuma lugar diabierna 11 di augustus 2023 na Royal Funeral Home for di 7:00 pm pa 9:00 pm

Ta invita pa asisti na acto di entiero cu lo tuma lugar diasabra 12 di augustus 2023 di 2'or pa 4'or di atardi na Royal Funeral Home y despues lo sali bai pa santana catolico na Santa Cruz.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Psalmo 23;1-3 "Señor ta mi Wardador, mi n' tin falta di nada; den kunuku di yerba bèrdè E ta pone mi sosegá. E ta hiba mi na awa trankil, pa mi bolbe haña forsa. E ta guia mi den kaminda drechi fiel na su nòmber."

Cu inmenso tristeza na nos curason, pero cu hopi gratitud pa tur locual e la significa pa nos, nos ta participa fayecimento di:

Mario Humphrey Wolter

29 mei 1953 - 8 augustus 2023

Na nomber di su eposa:
Petra (Eta) Wolter – Semeleer

Yuinan:
Mariëta & René Schoo
Richard & Frances Wolter

Nieto:
Vincent Schoo

Mayornan:
Petra Julieta Kelly
Mario G. Wolter † & sra. vda. Hortencia Wolter

Na demas famia:
Wolter, Semeleer, Schoo, Juarbe Resto, Kelly, Marin, Agunbero, Gutierrez, Tjinkonfat, Kock, Orman, Croes, vd Linden, Ignacio, Geerman, de Cuba, Winterdaal, van Vught, Laclé, Tromp, Sam, Semerel, Lake, Loefstok, Figaroa, Holsman, Quandt, de Lange, Jaquin, Fortin, van Balkom, Albertus, Webb.

Ta invita su rumannan, swa y cuña, primo y primanan, sobrino y sobrinanan, amistadnan, conocirnan, su ex colleganan di WEB, Iglesia di Cristo, dokter di cas Dr. Hoelas-Ramcharan, Botica Dakota y tur ayudantenan di Wit Gele Kruis, Alpha hulp y Fundashon Paraiso pa compaña nos na e acto di entiero cu lo tuma lugar Dialuna 14 augustus 2023 di 2 pm pa 4 pm na Aurora Funeral Home y despues lo sali bai pa santana catolico na Playa.

Un agradicimento ta bai na tur persona cu di un manera of otro tabata den su bida, tabata tine den mente, en especial esnan cu ta cuide, tabata pendiente y atento e ultimo añanan.

Porfabor disculpa nos si den momento di nos tristeza nos por a lubida di menciona algun nomber di famia.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada Den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega. E ta hibami na awa trankil, Pa mi bolbe haña forsa".
Salmo: 23

Cu profundo dolor na nos curason, pero conforme cu boluntad di Dios, nos ta anuncia fayecimento di:

Jorge Tromp

mihor conoci como Tor
* 7 Mei, 1954 - + 8 Augustus, 2023

Na nomber di su
Mama: †Calista Tromp

Tata : Boysi Croes

Ruman nan:
Wina Tromp
Mario (Majon) Tromp y Annie Theophile y Fam
†Eric Tromp
Albertico (Tico) Tromp na Hulanda
Subrino y Subrina nan :
Michael Tromp na Alemania
†Cathy y Mark Tromp na Colombia
Mariolyn Tromp y Fam
Tanta y Omo :
Aurita Hous y Famia na Curacao
Jossy Tromp y Famia

Demas Tanta nan y Omonan den feliz memoria Prima y Primo nan, Bisinja nan, Amigo y Amiga nan y Famia; Tromp, Croes, Solognier, Montaneer, Hous y demas Famia

Ta invita pa e acto di entiero cu lo tuma lugar Diasabra 12 Augustus na Royal Funeral Home for di 9or di mainta pa 11or, despues cremashon lo tuma lugar den seno Familiar.

Nos ta pidi nos disculpa si den nos tristesta nos por a lubida un of mas famia y conosir

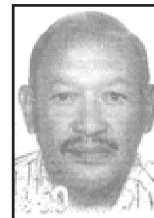
Disculpa nos cu nos no por tuma bishita di condolencia na cas.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Mi amor pa boso lo keda semper presente.
Recordami cu hopi amor, manera tawata mi amor pa boso."

Cu hopi tristesa na nos curason y conforme cu boluntad di Dios, Nos ta anuncia fayecimento di nos ser stima

Rudolf Filomeno Croes

5 oktober 1950 – 8 augustus 2023
Miho conoci como Chin, Denden, Papi Rudolf, Opa, Dolf of Dolfi

Casa: Ivy Croes-Zievinger
Yiunan: Sue-Ann Croes
Joanne y Francis Angela-Croes
Therxia Thaïs Rodriguez (Hulanda)

Yiu sin dolor:
Charmaine y Kenrick Tromp-Maduro y famia

Nietonan:
Xerxes Flanegin y Yolande van Braak (Hulanda)
Yoshua Flanegin
Xylia Flanegin
Xylon Flanegin
Lynn Angela y Poly Tromp
Amir Angela
Lara Angela

Mayornan:
† Jan Gerrit y †Carolina "Celerin" Croes-Kock

Rumannan:
† Rolando "Roro" y Reina Croes-de Cuba
Nilda Croes
Nestor "Nel" y †Diana "Jane" Croes-ter Beek (St. Maarten)
† Henri Croes
Osbaldo y Rosalina "Rosa" Croes-Mata

Subrinonan:
Marco y Fennie Croes-de Vries (St. Maarten)
Dwayne Croes y Siham Messaoudi (Hulanda)
Darysse Croes

Sobresubrinonan:
Isabeau, Emma y Maik Croes (St. Maarten)
Noah Croes (Hulanda)

Cuñanan:
Sabrine Montesant y yuinan Kaye y Kevin Schwengle
Marjorie Odor
Amigonan di cas: Elaine Koolman
Fidel y Rover Henrich
Grace y Rony Westerburger-Winterdaal
Gregory Kock
Gilbert Schwengle
Hugo y Sandra Genser-Irausquin
Irma Lewis
Lilian "Lily" Jong
Lilian "Lily" Prince
Mayra Aparicio
Raymond y Marelva Wever-Werleman
Suzy y Frans van Kershaver-Orman
Suzsette Hoftijzer
Yvonne y Tony Lejuez-Croes y famia

Su ihanan, primo- y primanan, amigo- y amiganan di Racketeers, The Champs, RCA y Los Laga Bai Carnival Group, ex-coleganan di Maduro & Sons N.V. (caminda el a labora pa 50 aña), demas amigo- y amiganan y bisiñanan.
Famia: Croes, Zievinger, Flanegin, Angela, Rodriguez, Kock, Maduro, Tromp, Van Braak, De Cuba, Ter Beek, Mata, De Vries, Messaoudi, Montesant, Schwengle, Odor, Lampe, Oduber, Krozendijk y Chan.

Ta invita pa condolencia y despedida, diamars 15 di augustus 2023, di 6'or pa 9'or di anochi na Aurora Funeral Home.
Cremacion lo tuma lugar den seno familiar.
Na lugar di flor, por haci un donacion na Koningin Wilhelmina Fonds. Lo bay tin un box disponibel.
Despensa nos si nos por a lubida cualkier famia den nos momento di tristesa.
Despues di condolencia nos no por ricibi bishita na cas.

BONDIA ARUBA

Imagen di satelite prome y despues cu candela ta mustra e desaster na Maui

(AP) — Imagennan di satelite prome y despues cu e candela ta mustra un contraste indiscutible y fuerte cu e candelanan forestal e trece na e comunidad historico di Lahaina na Maui, Hawaii.

Imagennan saca prome cu e candela di e siman aki ta mustra cayanan yen y rondona pa vegetacion berde. E imagennan saca despues di e candela ta mustra un paisahe shinishi, bashi, algun biaha cu nubia di candela saliendo for di e restonan.

E candela di e siman aki ta spera di ta e di dos desaster mas costoso den historia di Hawaii, tras di solamente e daño ocasiona pa horcan Iniki na 1992, segun un declaracion ayera di un compania di modelo di desaster y riesgo. Karen Clark & Company a bisa den e declaracion cu aproximadamente 3,500 structura tabata dentro di e perimetro di e candela cu a kima Lahaina na west di Maui.

Oficialnan a bisa diahuebs cu e candela moviendo rapidamente a destrui mil edificio y mata 55 persona, maske ta spera cu ambos cifra ta bay aumenta.

Alcalde di Condado di Maui, Richard Bissen Jr. a bisa ayera cu e no por a duna comentario riba un reportahe di AP cu e documentonan di maneho di emergencia di estado ta mustra cu no tabatin indicacion cu a bati sirena di alarma prome cu hende a haya nan mes forsa pa huy. “Mi ta kere esaki tabata un situacion imposible,” Bissen a bisa Today Show di NBC. “E candela a bin asina lihe y a plama asina lihe.”

Partido den gobierno na Polonia ta busca referendum riba privatisacion

(AP) — Lider di partido den gobierno a bisa ayera cu ta bay pidi votadornan Polaco pa dicidi si nan ta sostene e benta di empresanan estatal den un referendum, bisando cu lo bay riba “si e rikesa di generacionnan ta bay keda den man Polaco.”

E movida ta yega mientras e partido conservador den gobierno, Ley y Husticia, a aumenta su atake riba e lider principal den oposicion, Donald Tusk prome cu eleccion parlamentario den herfst, cual e presidente a programa e siman aki pa dia 15 di october.

Ley y Husticia pa algun tempo caba a expresa deseo pa tene un referendum riba e topico di migracion hunto cu e eleccion. Criticonan ta mira e plannan pa tene referendum riba asuntonan emocional asina como un esfuerso di partido gobernante pa mobilisa su base conservador mientras ta busca un di tres termino consecutivo sin precedente. E partido ta liderando den encuesta, pero no por ta sigura di un mayoria total.

Lider di partido Ley y Husticia, Jaroslaw Kaczynski a bisa ayera cu e partido awo tin plan pa mas cu un pregunta di referendum.

Kaczynski, kende tambe ta vice-prome minister, a haci e anuncio den un video riba X, e plataforma anteriormente conoci como Twitter. El a bisa cu e prome pregunta di referendum lo bisa: “Bo ta sostene e benta di empresanan estatal?” E grafico a mustra con e pregunta lo mustra riba e papeleta, cu un X cora apareciendo riba ‘No.’

Sur Korea cu gran concierto di K-pop pa Scouts despues cu tormenta Khanun a interumpi nan Jamboree

(AP) — Un dia despues cu un tormenta tropical poderoso a inunda decenas di hogar y a converti caya den riunan di lodo, Sur Korea a presenta un enorme concierto di K-pop na Seoul pa 40mil Scout kende nan Jamboree global a keda interumpi pa clima.

E concierto ayera na un stadion di futbol muha a conta cu varios presentacion, incluyendo grupo NewJeans y Ive. Oficialnan di gobierno a organisa e show rapidamente como e evento di clausura di e World Scout Jamboree. El a yega mientras e pais a cuminsa haci limpiesa y reparacion despues di e tormenta Khanun, cu a bati e regionnan sur y oriental di e pais cu awasero intenso y biento cu a forsa miles pa evacua y a laga al menos un persona morto despues di subi tera diahuebs trempan.

Khanun a debilita pa ora a yega den e area metropolitano densamente pobla di Seoul diahuebs anochi, y a bula bay den Nort Korea diabierna trempan como un depresion tropical.

A tene e Jamboree na un campsite den costa prome cu Khanun a forsa esfuersonan masivo di relocacion pa alberga e Scoutnan na dormitorionan di universidad, centronan di training gubernamental y corporativo, y hotel den region di Seoul y areanan cercano.

Hasta prome cu e tormenta efectivamente a cancela e Jamboree, organisadornan a haya problema pa continua e evento den un ola di calor y problemanan di higiena cu a resulta den miles di Scot Mericano y Britanico bandonando e campsite trempan. E retironan aki tabata un contratempo den PR pa un pais cu continuamente ta busca e reconocemento cu eventonan internacional grandi ta trece cune.

E concierto ayera a bin despues di esfuersonan frantico di gobierno pa duna e Jamboree un final adecuado.

ARUBA VANDAAG®

Zaterdag 12 Augustus 2023 www.bondia.com Email: noticia@bon dia.com Tel: 582-7800 Fax: 582-7044

IMF dringt erop om in lijn te komen met de bepalingen van het Verdrag tegen Corruptie

Pagina 6

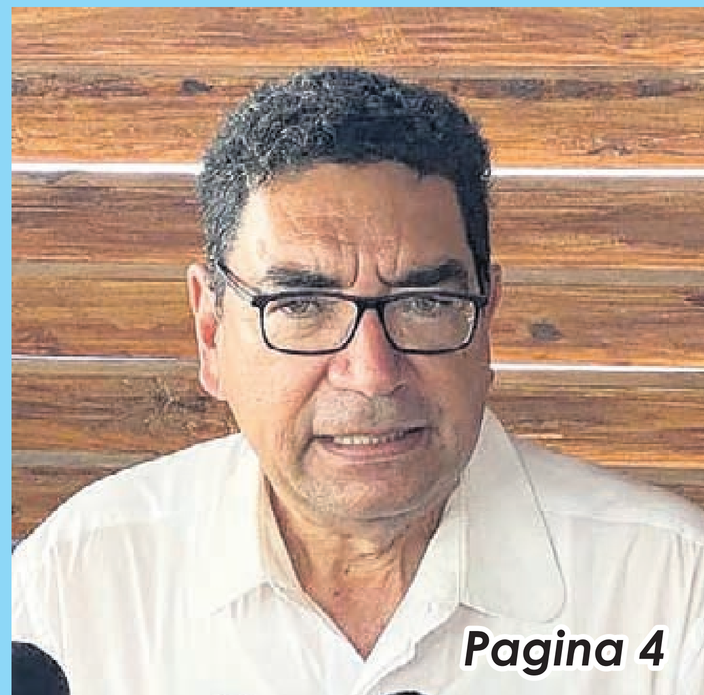
Voormalig directeur van Dimas overgeplaatst om te werken als jurist bij DWJZ

Pagina 3

Rudy Lampe:

"Als Minister Endy niet terugbetaalt voor de schade aan het land Aruba, pleegt hij fraude"

Pagina 4

ARUBA VANDAAG

Overheid hervormen is...

Wat anders dan kosten verlagen...

We hebben met belangstelling kennisgenomen van de commentaren van onze ex-politicus/ ex-minister die recentelijk weer tot het vak is toegetreden, met betrekking tot de noodzaak de kosten van het ambtelijk apparaat terug te dringen.

Het positieve eraan is dat hij inderdaad voorstander is van kostenverlaging. Het minder positieve deel is dat wat hij ter tafel brengt niet veel indruk zal maken. Hij heeft bijvoorbeeld in het verleden zich al voorstander getoond van het privatiseren van bepaalde overheidsdiensten en deze over te brengen naar private entiteiten die niet meer de verantwoordelijkheid van de overheid zouden zijn. Het is niet de intentie om deze zienswijze te bekritiseren want er zijn inderdaad diensten die hiervoor in aanmerking komen, waarbij tegelijkertijd ook de dienstverlening en de efficiëntie verbeterd kunnen worden. Dit wordt echter niet zomaar bereikt en als we niet oppassen wordt het scheppen van private entiteiten niets anders dan een politiek instrument om politieke gunstelingen aan goedbetaalde banen te helpen, zolang de politieke peetoom tenminste aan het bewind is. Het moge duidelijk zijn dat we dit niet nodig hebben. Het moet ook duidelijk zijn dat ondanks het onder de vleugels van de overheid weghalen van bepaalde diensten het overgrote deel van de diensten, en dus ook het overgrote deel van de ambtenaren, op de loonlijst van de overheid blijft. De grote inspanning om kosten te verlagen dient dáár dus plaats te vinden en wat we de afgelopen jaren hebben gezien is net het tegengestelde waarbij de huidige regering zich een meester heeft getoond in het verzinnen van nieuwe diensten, die bovendien als aparte diensten zijn neergezet zonder dat dit noodzakelijk is. Ook hier weer het vermoeden dat dit gebeurt om meer ereplaatsen te scheppen voor de trouwe volgelingen onder familie en vrienden. In ieder geval helpt deze ontwikkeling niet om de apparaatskosten te doen dalen.

Maar, om direct naar de kern van het probleem te gaan: wat is werkelijk nodig om het overheidsapparaat te krijgen dat efficiënt en dienstverlenend is, dat doet wat het moet doen zonder een broeinest van politieke bevoordeling en corruptie te zijn of te worden? Om te beginnen moeten we ophouden met te praten over het beperken van kosten en meer nadruk gaan leggen op de hervorming en verbetering van het functioneren van het apparaat, hetgeen niet altijd leidt tot kostenverlaging. Alhoewel dit wel een belangrijk doel blijft, maar niet belangrijker dan de hervorming ter verbetering. Om het in simpele bewoordingen uit te drukken: wat heeft het publiek aan een apparaat dat technisch goed functioneert maar niet toegankelijk is voor de burger? Op die manier blijven we belasting betalen voor iets dat ons niet vooruit helpt. Dit is iets wat goed te illustreren is aan de hand van de ontwikkelingen van de overheid zelf. Er kan geconstateerd worden dat onder druk van de Nederlandse regering de Arubaanse regering pogingen in het werk stelt om de apparaatskosten onder de limiet te houden die samen met Nederland is vastgesteld. Dat is ook gepaard gegaan met een bescheiden afname van het aantal ambtenaren. Niet dat het zoveel uitmaakt want als men niet de automatische groei van de loonkosten, met de bekende 'periodieken' naast de bevordering naar hogere loonschalen en zonder een effectieve controle op bijvoorbeeld overuren, wordt het op termijn toch moeilijk om de kosten te beperken.

Maar dit alles raakt nog steeds niet aan het hart van de kwestie: we hebben het nog steeds over kwantiteit in plaats van kwaliteit. Het is hier waar het hele verhaal nogal triest wordt omdat, behoudens enkele gunstige uitzonderingen, we nog steeds geen georganiseerde en geplande poging zien van de overheid om de uitvoering te verbeteren. Wat we kunnen zien zijn individuele pogingen bij sommige diensten die niet lijken te passen in een meer algemeen plan. In sommige gevallen lijkt het meer het resultaat van de druk van Nederlandse zijde, onder andere in het kader van het Landspakket, waar de regering vastzit aan de akkoorden afgesloten onder de Onderlinge Regeling die het COHO vervangt. Bijvoorbeeld is dit het geval bij de introductie van het nieuwe systeem van evaluatie en bevordering voor ambtenaren. Op zich een stap in de goede richting, maar onmiddellijk is na de invoering de praktische uitvoering stopgezet, waarbij het de vraag is wanneer dit instrument werkelijk zal worden gebruikt. Geconstateerd kan worden dat er nogal wat druk wordt uitgeoefend door de vakbonden en vanuit de politieke partijen aan regeringszijde, waarbij men nogal wat gevallen zal tegenkomen van privileges en patronage die niet stroken met de nieuwe wijze van evalueren. Het zou goed zijn om daarbij ook in overweging te nemen hetgeen het IMF in diens laatste rapport heeft gesuggereerd, om naast het uitbreiden van de uitvoeringscapaciteit van het Bureai Integriteit ook een gedragscode voor ambtenaren in te voeren en..., "detailed asset declarations from senior public servants." Beginnen zij nou ook te zien waar onze problemen liggen? De corruptie zit niet alleen bij de gezagsdragers...

Ook moeten we stellen dat we op dit laatst vermelde gebied de ex-politicus, die terug is van weggeweest, niet kennen als een voorvechter van hetgeen we hier naar voren hebben gebracht, maar eerder een onderdeel van de oude politiek van patronage en bevoordeling van vrienden. Daarmee is niet gezegd dat hij diezelfde weg weer zal bewandelen, maar dat zal de toekomst vanzelf uitwijzen. In ieder geval moge het duidelijk zijn dat het hervormen van de overheid niet alleen een kwestie is van kosten verlagen, maar kennelijk begrijpt niet iedereen dat.

Ryçond Santos Do Nascimento kondigt zijn nieuwe partij aan: Strijd voor Hervorming

Dinsdagavond heeft onafhankelijk parlementslid Ryçond Santos Do Nascimento aangekondigd dat hij zijn eigen partij heeft opgericht, genaamd "Lucha Pa Reforma" (LPR), wat zich vertaalt naar "Strijd voor Hervorming".

Volgens Santos Do Nascimento heeft hij tijdens het programma verklaard dat het doel is om de overheidsstructuur te hervormen, te beginnen met het parlement. Hij heeft niet aangegeven of hijzelf de leider zal zijn, hoe groot de partij zal zijn, noch heeft hij potentiële andere leden genoemd.

Tijdens het programma verklaarde Santos Do Nascimento dat het "juridische proces is afgerond" om zijn partij op te richten, waarbij de Electorale Raad goedkeuring heeft verleend. "Nu zijn er veel andere aspecten waar we aan moeten werken." Over de naam "Lucha Pa Reforma" zei hij: "Drie jaar geleden heb ik zelfs gezocht naar een domeinnaam voor een website met deze naam, en dat werd uiteindelijk ook de naam van de partij, Strijd voor Hervorming."

Over het aantal leden van de partij zei hij: "Om een partij op te richten, kun je niet alleen naar de notaris gaan. We hebben ervoor gekozen om de groep die bij de notaris heeft getekend klein te houden, maar we hebben verschillende stappen genomen om de partij op te richten, en ik ben blij met die beslissing."

Gevraagd naar wat hem onderscheidt van de andere huidige partijen, zei Santos Do Nascimento: "Mijn standpunt over het huwelijk verschilt, aangezien de meeste partijen op Aruba pro-homohuwelijk zijn. Ik roep luidkeels dat ik ertegen ben, en dat heeft ertoe geleid dat ik naar andere opties moest kijken, en nu zie ik geen betere manier dan een andere platform."

Hij herinnerde aan zijn vertrek uit de oppositiepartij AVP in april, waarbij hij zei: "AVP is voor mij geen optie. MEP is ook geen optie, sterker nog, ik heb kritiek geuit op het systeem dat we de afgelopen twee jaar in de MEP-partij hebben gezien; maar sinds 2017 praat ik al over de noodzaak om het politieke niveau op Aruba te verhogen."

In die tijd was er veel ophef over geschillen binnen de groene partij, met verschillende vermeldingen van het woord "integriteit." Santos Do Nascimento vroeg destijds dringend om interne hervormingen binnen de partij. In verschillende persverklaringen bleef Santos Do Nascimento het woord "integriteit" gebruiken, maar merkte op dat dit blijkbaar niet in overweging was genomen binnen de groene partij, aangezien bevestigd was dat leider Mike Eman Benny Sevinger blijft steunen om zijn functie als parlementslid voort te zetten, ondanks een vonnis in eerste aanleg waarin onder andere werd aangegeven dat hij niet langer dan 5 jaar een publieke functie kan bekleden.

Deze situatie leidde uiteindelijk ook tot het vertrek van Gerlien Croes uit de AVP, die ook onafhankelijk parlementslid werd. Het is nog niet bekend of Croes ook lid zal worden van LPR.

Voormalig directeur van Dimas, Kathy Paskell, overgeplaatst om te werken als jurist bij DWJZ

Deze week werd in lokale media gemeld dat mevrouw Kathy Paskel, voormalig directeur van Dimas, instructies heeft gekregen van minister van Arbeid, Glenbert Croes, om overgeplaatst te worden als jurist naar het Departement van Juridische Zaken (DWJZ) voor een periode van zes maanden.

In mei van dit jaar, terwijl Paskel op vakantie was, stuurde minister van Arbeid en Integratie, Glenbert Croes, een brief naar haar waarin hij haar informeerde over een toegangsontzegging tot de systemen van Dimas, en bovendien werd Paskel ook de toegang ontzegd tot het departement. Op dat moment werd gemeld dat Paskel voor drie maanden was geschorst terwijl er een onderzoek werd uitgevoerd, en de functie die zij bekleedde werd overgenomen door Monique van Wilgen, die fungeerde als eerste waarnemer. Deze periode van drie maanden zou in juli aflopen, maar nu zien we dat ze niet is teruggekeerd naar haar oorspronkelijke positie.

Dit was echter niet de eerste keer dat Paskel geschorst werd. In maart 2022 ontving ze ook al een ontslagbrief van minister Croes, waarin op dat moment werd vermeld dat dit vanwege "wantrouwen" was, en er werd een stuurgroep opgericht om de medewerkers van het departement te begeleiden en te informeren over de nieuwe aanpak van de minister.

Desondanks heeft de Raad van State in mei 2022 besloten dat de actie tegen Paskel, die gericht was op Croes, onwettig was. De Raad heeft de beslissing van de minister opgeschort totdat het geval volledig wordt behandeld, hoewel de kans op succes voor de overheid in deze zaak niet groot is gezien de beslissing die als onwettig is bestempeld.

Het online nieuwsportaal NoticiaCla meldde dat Paskel een brief zal sturen naar de medewerkers van Dimas om hen op de hoogte te stellen van haar overplaatsing naar DWJZ. In de brief legt ze ook uit dat er via een ministerieel besluit een tijdelijke regeling van zes maanden is opgelegd voor haar taken bij DWJZ, ingaand op 3 augustus jongstleden. Ze zal dus niet in staat zijn om haar functie als directeur van Dimas te hervatten.

Aruba Vandaag heeft contact opgenomen met minister Glenbert Croes, die het nieuws heeft bevestigd en heeft aangegeven dat Paskel gedurende zes maanden werkzaam zal zijn bij DWJZ.

Praten over 'strategie'... En optreden zijn twee...

In een eerdere editie van dit redactioneel commentaar zijn we begonnen met de thema's te bespreken die een langere termijnvisie vereisen en die we af en toe onder de aandacht moeten brengen. Wellicht was het beter geweest als we daarmee waren begonnen om later de details te bespreken, maar op dit moment zijn we halverwege de huidige regeerperiode, toch een goed moment om te kijken of we inderdaad de goede richting ingaan.

Maar, om daarmee te beginnen, wat is dan het strategisch doel van algemene ontwikkeling dat dit land voor ogen heeft? Sommigen zullen ons eraan herinneren dat de visie is om een gezonde en duurzame sociaaleconomische ontwikkeling te bewerkstelligen waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van alle groepen en lagen van de bevolking. De meesten van ons zullen zich wel kunnen vinden in deze formulering. Goed, dat was dan het makkelijke deel. Want wat houdt die term 'duurzaam' eigenlijk in, waar elke politicus en vele organisaties en burgers het over hebben? Om ons niet te gaan verliezen in het uitleggen van het hele theoretische concept, laten we dan beginnen met de basiszaken te noemen die in welke bespreking ook van ontwikkelingsstrategie naar voren zouden komen. Dus, wie zijn wij en wat even belangrijk is: wat zijn wij? Wij zijn een klein eiland in de Caribische zee, met nu ongeveer 107.00 inwoners, officieel geregistreerd wel te verstaan; dus met een behoorlijk hoge bevolkingsdichtheid van om en nabij 595 personen per km2. We weten heel zeker dat het eiland niet meer groeit, sterker nog, het kan zijn dat we in de toekomst zelfs grond verliezen als de klimaatsverandering gaat zorgen voor een hogere zeespiegel. Dat betekent dat onze ontwikkeling, als die duurzaam moet zijn, niet gebaseerd kan zijn op een onbeperkte toename van de bevolking. Er komt een moment waarop we moeten zeggen: "Stop, en niet verder; laten we gaan werken met wat we hebben". Horen we onze politici daarover? Nee.
Als we moeten werken met wat we hebben, zou het dan 'duurzaam' zijn om een waarschijnlijke toevloed van omstreeks vijf- tot tienduizend werknemers uit het buitenland te veroorzaken? Onze bevolking heeft niet de mensen om de arbeidsplaatsen op te vangen die nu al gecreëerd zijn en wanneer de hotels in aanbouw gereed zijn en in bedrijf komen, dan krijgen we daarna ook nog de groei in de dienstverlenende sectoren die onder andere de hotelsector bedienen, plus de groei in de rest van de economie op basis van de schaalvergroting in de economie. Een van de commentaren die we recentelijk hebben gehoord, niet van een politicus, is dat volgens de persoon die ontwikkeling best wel duurzaam kan zijn, als maar ervoor wordt gezorgd dat de hele uitbouw van de bevolking op basis van immigratie planmatig plaats zou vinden, dus moet er gezorgd worden voor de nodige infrastructuur, onderwijs, woningbouw, etc. Ons antwoord zou dan zijn: voor onze krant een nog te nemen obstakel, maar hebben we onze politici, vooral die in de regering, over dit onderwerp gehoord? Nee, maar bij elke gelegenheid waar het van pas komt hebben zij de mond vol over 'duurzame ontwikkeling' zonder één moment ter zake te komen en concreet te maken wat ze hier aan het doen zijn. Duurzame ontwikkeling impliceert dat we ervoor moeten zorgen dat onze economie, zeker het meest essentiële deel, het toerisme, duurzaam is of wordt. We weten al dat woorden geen verschil maken, daden wel. Feit: we hebben meer dan een miljoen toeristen die hier overnachten, terwijl we zo'n klein territorium zijn. Vergeleken met de grote landen in de regio, de Dominicaanse Republiek, Cuba b.v., die zo'n vijf miljoen bezoekers aankunnen en die beschikken over honderden kilometers prachtige kust, begint het dan niet bij ons te dagen dat de problemen van toeristische 'overbevolking' zich eerder bij ons gaan vertonen dan bij hen? Horen we onze politici dit soort zaken bespreken? Nee.
De veranderingen in het klimaat en de gevolgen daarvan op langere termijn voor landen zoals wij kunnen heel groot zijn. In het nieuwste rapport van het IMF wordt onze regering gewezen op hun verantwoordelijkheid om aan deze zaken te gaan werken daar, zoals zijzelf zullen hebben gezien, een belangrijk deel van onze bevolking en onze economie gevestigd is op de plekken die het meest gevaar lopen bij de stijging van de zeespiegel. Daarnaast zijn er de consequenties voor de natuur, vooral maar niet uitsluitend, aan de kust en in de zee. We hebben kunnen zien hoe de regering elke loftuiting en alles wat erop leek in het genoemde rapport uitgebreid heeft bejubeld, maar hebben ze het gehad over deze zaken? Nee.
De economie, zoals die zich heeft ontwikkeld, heeft een levensgroot afvalprobleem geschapen, waarvoor al jaren lang geen oplossing is gevonden, waarbij regeringen wel elkaars projecten hebben gesaboteerd terwijl de problemen verder escaleerden. Inmiddels komen we bijna om in het vuil, vooral omdat mensen net zoals al jaren geleden gebeurde, overal vuil storten, en dat ongestraft. Zien we iets van een beleid hierbij? In woorden uitgedrukt: ja. In werkelijkheid: nee; in ieder geval niet naargelang de omvang van het probleem.
Maar, waarom praat de regering de hele tijd over 'duurzaamheid' als in de praktijk we nauwelijks iets zien gebeuren, in ieder geval geen ACTIE om werkelijk deze thema's aan te pakken? Eigenlijk om diverse redenen, waarvan een het feit is dat, met alle respect, geen enkele bewindspersoon enige meer diepgaande kennis heeft van het thema, plus dat de overheid, voor zover wij weten, geen specialisten in dienst heeft op het geëigende niveau. Zodoende blijft het bij het bezigen van loze woorden, zonder enige inhoud noch richting. Ons land verdient beter.

Rudy Lampe:

"Als Minister Endy niet terugbetaalt voor de schade aan het land Aruba, pleegt hij fraude en zal hij persoonlijk verantwoordelijk worden gehouden"

Op dinsdagochtend heeft de Partido RED Democratico (RED) een persconferentie gehouden waarbij verschillende belangrijke onderwerpen werden besproken. Voormalig Minister van Onderwijs, Rudy Lampe, bracht het onderwerp van de SKOA-werknemers en de verhoging van het schoolgeld ter sprake.

Lampe gaf aan dat hij kennis had genomen van een verklaring van Minister van Onderwijs, de heer Endy Croes, waarin hij het probleem van de SKOA-werknemers aanroerde. Volgens Lampe verklaarde Minister Croes dat na jarenlang zoeken naar een oplossing, de conclusie is getrokken dat de regering doet wat de rechter heeft opgedragen en dat men heeft bepaald dat de werknemers moeten worden betaald volgens de exploitatiesubsidie.

Hij verduidelijkte dat hij formeel niet degene is die heeft gezegd dat de werknemers volgens de exploitatiesubsidie betaald moeten worden; de wet zegt dat en in dit geval heeft de rechter gevraagd om de wet te respecteren. Maar, zoals Lampe aangeeft, heeft SKOA de wet niet gerespecteerd, en politici hebben dat ook niet gedaan, omdat er volgens hem een parlementaire motie was om een andere oplossing te vinden voor de situatie van de SKOA-werknemers, wat neerkomt op het negeren van de Arubaanse wet.

Lampe noemde dat Premier Evelyn Wever-Croes tijdens haar campagne in 2021 een brief heeft gestuurd waarin ze zei dat ze het probleem van de SKOA-werknemers zou oplossen, in tegenstelling tot haar persoonlijke standpunt. Volgens Lampe toonde dit aan dat de Premier ook de wet niet respecteert.

Hij herinnerde eraan dat toen Minister Endy Croes Minister van Onderwijs werd, hij binnen twee maanden verklaarde dat hij het probleem van de werknemers zou oplossen. Nu, twee jaar later, beweert de minister dat er geen andere oplossing is dan de wet te respecteren, wat volgens Lampe al vanaf het begin duidelijk was.

"Nu rijst de grote vraag, wanneer je de wet hebt overtreden en financiële schade hebt veroorzaakt voor miljoenen florins aan het land Aruba, zijn dat elementen die spreken van fraude. Nu, wanneer Minister Endy Croes zegt dat SKOA de wet heeft overtreden en financiële schade heeft veroorzaakt voor het land Aruba, omdat dat is wat het vonnis zegt, dan komt Minister Endy tot op dat punt," merkte Lampe op.

Hij voegde eraan toe dat als Minister Croes de financiële schade niet terugvordert, als hij deze schade niet stopt, dan pleegt hij fraude.
"Fraude kan worden gepleegd door fraude te plegen, en fraude kan worden gepleegd door niets te zeggen en niets te doen. Als Minister Endy de fraude niet stopt, als hij de financiële schade die is veroorzaakt niet terugvordert voor het land Aruba, dan pleegt hij fraude en zal hij persoonlijk verantwoordelijk worden gehouden voor dat feit. En dat zegt hij niet en dat is iets ernstigs," benadrukte Lampe.

De voormalige Minister van Onderwijs legde uit dat sinds april 2020 het eerste vonnis er al was en dat op 17 mei 2021 hij al een teruggave van geld aan SKOA heeft gedaan, waarvoor de instelling naar de rechtbank is gegaan en daar heeft aangegeven dat hij redelijk is in zijn vordering, die al jaren was gepland, omdat hij niet alles in één keer heeft afgenomen.

"Volgt Minister Endy Croes de terugvordering van SKOA? Zo niet, dan pleegt hij fraude en kan hij persoonlijk verantwoordelijk worden gehouden voor dit feit. En in zijn vonnis staat dat wat rest van SKOA op dat moment het schoolgeld verhoogt, wat ze hebben gedaan," voegde hij eraan toe.

Wat betreft de verhoging van het schoolgeld, benadrukte Lampe dat een verhoging van het schoolgeld in strijd is met zijn aanpak, omdat hij eerder een consultancy heeft ingehuurd die een uitgebreid plan heeft aangeboden om de normbedragen te verhogen. Normbedrag betekent dat ouders betalen voor de materialen voor de studenten en op deze manier hoeft het schoolgeld niet te worden verhoogd omdat de overheid subsidieert.
Hij legde verder uit dat het normbedrag sinds 2010 niet was aangepast en dat dit de reden was voor de stijging van het schoolgeld. Tijdens zijn bewind, zei hij, heeft hij een plan opgesteld waarin het normbedrag in de derde fase van het plan, tussen 2027 en 2030, zou worden aangepast zoals nodig.

Lampe verzekerde dat vanaf 1 januari 2022 de verhoging van het normbedrag is geïmplementeerd en dat nu de schoolbesturen zoals SKOA de verhoging van het normbedrag en het schoolgeld hebben vastgesteld.
"Dit komt niet omdat we juist het normbedrag hebben verhoogd om de stijging niet op het bord van de ouders te leggen. En dat is waarom verantwoord financieel beheer belangrijk is. We hebben het op een manier gedaan dat we zelfs na 13 jaar in staat waren om het normbedrag te verhogen en nu weten we niet of we ons aan dit plan hebben gehouden om het normbedrag te verhogen zoals we hebben beloofd," benadrukte hij.

Hij voegde eraan toe dat tijdens zijn ambtstermijn een grote investering is gedaan in het datamigratieprogramma om verantwoord onderwijsbeheer mogelijk te maken, genaamd Open EMIS. Hij verzekerde dat deze grote investering werd gedaan vanuit hetzelfde budget, zonder extra financiering te vragen, en dat ze externe experts hebben ingehuurd om lokale professionals te trainen in gegevensbeheer.

"Nu spreekt de minister over het verzamelen van gegevens. Dit is een project waar we in hebben geïnvesteerd toen ik minister was, en nu zien we de resultaten. Alle scholen worden gemonitord via de Onderwijsdirectie, waarbij alle beschikbare gegevens worden gebruikt, en zelfs financieel beheer op basis van beschikbare gegevens is mogelijk. Alles is klaar," merkte hij op.

Tot slot benadrukte de voormalige premier dat het belangrijk is om verantwoordelijk met publieke middelen om te gaan en niet op dezelfde manier als de huidige regering doet. "Niet zoals de huidige regering, waarbij de enige oplossing die de MEP-partij heeft, is om het volk te belasten, belastingen te verhogen, en maatregelen te nemen om het volk te laten betalen. In plaats daarvan moeten we nadenken over hoe we het budget op een verantwoorde manier kunnen beheren, zodat het rendabeler en efficiënter wordt en we niet voortdurend geld uit de zak van het volk halen," besloot hij.

Gebruik reces om na te denken...

Over strategische zaken...

Het reces van het parlement en de vakantieperiode voor de regering is een goed moment om na te denken over hoe het ons land in algemene zin vergaat. Om te beginnen kan worden gezegd dat ons land dit jaar een sterke economische vooruitgang laat zien, als voortzetting van het economisch herstel van 2021 en 2022. Positieve cijfers blijken ook uit de groei van het aantal banen zoals deze zijn geregistreerd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVb). Tussen 1 augustus 2022 en dezelfde datum dit jaar zijn circa 2.500 extra banen geregistreerd, waarvan ongeveer 2.000 opgetekend in de eerste zeven maanden van dit jaar. Dit is in lijn met andere economische parameters zoals de groei in het toerisme, zowel qua verblijf als het cruise-toerisme. Wat niet uit de cijfers blijkt is hoeveel is toe te schrijven aan de economische vooruitgang en hoeveel wellicht aan de eventuele verbetering in de nakoming van verplichtingen van werkgevers, hetgeen ook zou bijdragen aan meer inkomsten voor de SVb en de overheid zelf.

Het voorgaande impliceert echter niet dat er geen minder positieve aspecten zijn. Bijvoorbeeld, dat er een behoorlijke inflatie is, die dit jaar ertoe zal leiden dat de toename van het reële BBP (GDP) naar verwachting slechts 0,4% bedraagt, naast een nominale BBP dat volgens de Centrale Bank van Aruba een niet onbetekenende 8,6% zal bedragen. Volgens diezelfde entiteit is er sprake van een positief investeringsklimaat, zowel in de privésector als de publieke, en dat ondanks de gestegen prijzen en de onzekerheid over de nog te nemen fiscale maatregelen. Dit alles zal een negatief effect hebben op de reële consumptie in beide sectoren vanwege de inflatoire druk. Hoe dit zal uitwerken is nog niet bekend, met ook nog de maatregel van de BBO aan de grens die in de komende maanden de inflatie verder zou kunnen aanwakkeren.

Wij gaan hier niet de perspectieven voor het jaar uitgebreid bespreken want er zijn andere zaken die de aandacht vragen. Dat zijn om te beginnen die zaken die niet direct te maken hebben met de economische situatie noch met de controverse met Nederland vanwege het financieel toezicht, maar die wel de aandacht zouden moeten krijgen van zowel regering als oppositie. Een aantal is ook verschenen in het meest recente rapport van het IMF.
Een van de strategische zaken die het IMF – alweer – heeft gesignaleerd is het beleid ten aanzien van het algemeen pensioenfonds, dat volgend jaar het eindpunt zal zien van het huidige programma van vertraging van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Dan zal de leeftijd van 65 jaar het vereiste zijn om pensioengerechtigd te zijn. Als vervolgens in de daaropvolgende jaren niets gebeurt dan loopt het fonds binnen vijf à zes jaar weer tegen tekorten aan en zal ergens medio jaren dertig uitgeput raken. Wellicht denken sommigen dat we nog ettelijke jaren kunnen wachten alvorens te beginnen met de discussie over deze zaak. We willen alleen maar wijzen op hetgeen we in de afgelopen jaren hebben meegemaakt op dit terrein, waarbij de waarschuwingen op tijd kwamen, maar waar stijfkoppigheid van de regering actie tegenhield, tot het moment kwam dat er geen ontkomen meer aan was en de pensioenleeftijd moest worden verhoogd naar 65 jaar. We weten dat de huidige regering geen zin zal hebben om dit thema aan te roeren daar niet al te lang geleden dit nog gebruikt is als wapen in de verkiezingscampagne, met de belofte de pensioenleeftijd weer omlaag te brengen. Het wordt tijd om, ook als men geen schuld of ongelijk wil bekennen, in ieder geval te beginnen met het overleg hierover. Dit hoeft niet per se plaats te vinden in een sociale dialoog daar die term inmiddels politiek besmet is geraakt, niet alleen vanwege het gebruik door de politieke tegenstander maar ook vanwege de mislukking van het eigen dialoogproject in de beginjaren 2000. Niet alleen een taak voor de regering, maar ook voor andere politieke krachten.

Een ander thema dat broodnodig aandacht verdient is het onderwijs. We zijn weer aangeland bij het begin van een nieuw schooljaar en zien nog geen enkele structurele maatregel die het begin zou inluiden van het aanpakken van de grote problemen op dit terrein. Het gaat ook niet uitsluitend om zaken die strikt genomen het veld zelf betreffen maar men moet beginnen met het onderwijs te zien als iets van grote economische betekenis. We weten nu al dat wij in de komende decennia niet hoeven te rekenen op een sterke economische groei. Dit jaar al zien we de afvlakking van de economische groei omdat het herstel al grotendeels heeft plaatsgevonden en we nu terugvallen op de zeer gematigde groei van vóór de coronacrisis. We zullen veel meer moeten vertrouwen op onze eigen krachten om onze economie productiever en veerkrachtiger te maken, niet op basis van expansie maar op basis van mensen die beter voorbereid zijn op hun toekomst door een onderwijssysteem dat die mensen kan afleveren. Naar ons inzicht zijn er twee belangrijke speerpunten: het basisonderwijs en het lager- en middelbaar beroepsonderwijs. Het is daarom ook dat we het ons niet kunnen veroorloven om honderden miljoenen extra te gaan uitgeven aan interestbetalingen in het komend decennium omdat we andere, en betere, dingen te doen hebben met ons geld.

We stellen het zeer op prijs dat de regering enkele jaren terug honderden personen met ervaring en visie bij elkaar heeft gebracht om te komen tot het zogeheten Masterplan voor de toekomst. Niet iedereen hoeft akkoord te gaan met elk woord daarin, maar het wordt inmiddels wel tijd om aan het werk te gaan, en dan liefst op transparante wijze. Dat zien we niet, nog niet.

Groep inwoners van Seroe Colorado vraagt evenwicht tussen welzijn en ontwikkeling

De bewoners van Seroe Colorado die in de buurt van het erfpachtterrein wonen waar de bouw van het Secrets-hotel plaatsvindt, hebben kennis genomen van de beslissing van de rechtbank van 7 juli 2023, waarin de overheid opdracht kreeg om een nieuwe beslissing te nemen over de bouwvergunning, rekening houdend met de bezwaren van de bewoners.

In een persverklaring wil de lokale groep bewoners van Seroe Colorado expliciet benadrukken dat ze niet tegen ontwikkeling in Seroe Colorado zijn, maar ze vragen aandacht voor een evenwicht tussen het welzijn van de bewoners en de ontwikkeling, waarbij confrontatie wordt vermeden en ze harmonieus kunnen leven in dezelfde buurt waar deze ontwikkeling plaatsvindt.

Volgens de bewoners is de beschikbare ruimte in de buurt beperkt en daarom moet de ontwikkeling zorgvuldig worden gepland.

De bewoners hebben al hinder en verstoring ervaren omdat ze leven naast een groot bouwterrein waar werkzaamheden worden uitgevoerd, die herhaaldelijk en zonder waarschuwing plaatsvinden, soms ook 's nachts (om 03.30 uur), waarbij grote cementtrucks veel overlast en lawaai veroorzaken, vooral omdat ze in combinatie rijden en tegelijkertijd fel licht wordt gebruikt dat 's avonds de huizen binnen dringt.

De lokale groep bewoners wijst onder andere op de situatie die al jarenlang bestaat in andere delen van het eiland, waarbij grote hotels volgens een zorgvuldige planning (onder andere op basis van het "Sasaki Associates" zoneringplan uit de jaren '80) op een afstand van minimaal 300 meter van de dichtstbijzijnde huizen moeten worden geplaatst, maar vaak zelfs op 400 meter afstand. In Seroe Colorado is echter het massale hotel gepland op slechts 25 meter afstand van de woongebieden, met alle negatieve gevolgen van dien.

De bewoners leggen uit dat ze geloven dat een oplossing niet alleen kan worden bereikt door advocaten in te schakelen, maar dat er onafhankelijke en ervaren ontwikkelingsexperts geraadpleegd moeten worden.

Vorige maand oordeelde administratief rechter mr. De Haseth dat de overheid moet luisteren naar de bezwaren van de bewoners van Seroe Colorado voordat het Three Rivers-project kan doorgaan. De groep bewoners was een rechtszaak begonnen tegen het project en heeft eenmaal gewonnen, waarbij als reden werd aangevoerd dat het hotel in Seroe Colorado niet voldoet aan alle welzijnseisen.

Ondertussen is de San Nicolas Business Association bezig met een handtekeningenactie ter ondersteuning van het project, hoewel zo'n actie geen invloed heeft op de beslissing van de rechter.

ARUBAVANDAAG

IMF dringt er bij de autoriteiten van Aruba op aan om in lijn te komen met de bepalingen van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen Corruptie

In zijn Staff Report over de Artikel IV-consultatie voor Aruba merkte het IMF beperkingen op in de aanbodzijdegroei. Het beveelt eveneens hervormingen aan op de arbeidsmarkt en governance om corruptie te verminderen en te voorkomen.

Volgens het IMF hebben de autoriteiten van Aruba uitgebreide strategieën ontwikkeld om de groei te bevorderen. Het "Master Plan," een uitgebreid strategisch beleidskader dat de autoriteiten in 2020 hebben ontwikkeld om economisch herstel na de pandemie te ondersteunen en langetermijngroei te bevorderen, moet snel in werking treden en hervormingswetgeving omvatten op het gebied van de arbeidsmarkt, het verminderen van bureaucratie, het versterken van wetgevingscapaciteit, fiscale hervorming en uitbreiding van de e-government.

Het recent aangekondigde Nationaal Actieplan 2023-2025 voor de overgang van Aruba naar een duurzame en inclusieve economische model heeft technologie 'groen', landbouw en kenniseconomie geïdentificeerd als veelbelovende sectoren waarin Aruba moet diversifiëren. Er is nu behoefte aan verdere definitie van specifieke hervormingen om deze strategische doelen te bereiken en tijdschema's vast te stellen voor de beoordeling van de voortgang.

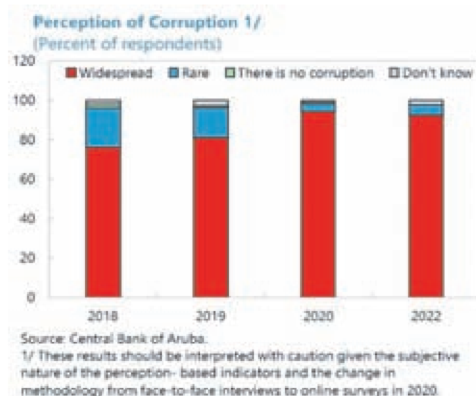
Een specifieke focus moet gericht zijn op het versterken van inspanningen om de toegevoegde waarde van het toerisme te vergroten. Gezien de beperkte mogelijkheden voor economische diversificatie, zal het toerisme de komende jaren de belangrijkste drijvende kracht blijven voor groei. Daarom is het belangrijk om kritisch te evalueren welke rol het toerisme speelt in de economie en om het gebruik van bestaande infrastructuur en kennis ("know-how") te maximaliseren om over te gaan naar een vorm van toerisme met een hogere binnenlandse toegevoegde waarde en die milieuvriendelijker is.

Het voorkomen van overbevolking en het bevorderen van nieuwe vormen van toerisme (zoals medisch toerisme) kunnen veelbelovende elementen zijn in een bredere strategie om het binnenlandse effect van toeristische activiteiten te maximaliseren.

Om het groeipotentieel te versterken, zijn aanbodzijdehervormingen nodig. Belangrijke prioriteiten zijn onder andere:

- Vereenvoudiging van het zaken doen. Het vergemakkelijken van zakelijke procedures via e-government-initiatieven en het identificeren van kritieke gebieden om de last van overheidsprocessen te verminderen zal nuttig zijn. De recent geïntroduceerde "Business Policy Guidelines" en inspanningen om de overgang naar de digitale economie te verbeteren, gaan in de juiste richting. Verbetering van de infrastructuur voor digitale betalingen - met behulp van het centrale banksysteem I-Pago - zal helpen om de verworvenheden van de pandemie op het gebied van elektronisch bankieren te behouden.
- Verbetering van concurrentie. De autoriteiten hebben de intentie om de Aruba Fair Trade Authority in september te lanceren om potentiële gevallen van anti-concurrentiegedrag te onderzoeken. Voldoende capaciteit en middelen moeten worden gegarandeerd om ervoor te zorgen dat deze entiteit in staat is om anti-corruptiegedrag effectief te bestrijden en consumenten te beschermen.
- Hervorming van de arbeidsmarkt stimuleren. Modernisering van arbeidswetten om de kosten van het inhuren van nieuwe werknemers te verminderen is van belang. Dit moet worden gecombineerd met een nieuw stelsel voor werkloosheidsverzekering om individuele risico's voor werknemers te verlagen en een vangnet te bieden voor degenen die hun baan verliezen. Er is ook ruimte voor beleid om de vrouwelijke arbeidsparticipatie te vergroten.
- Verbetering van menselijk kapitaal door te investeren in training en onderwijs (inclusief wetenschap, technologie, techniek en wiskunde, STEM) en door de doorstroming van gekwalificeerde migrantenarbeid toe te staan. Dit moet in samenwerking met lokale arbeidsaanbieders gebeuren om de benodigde vaardigheden te identificeren en de juiste match tussen werknemers en werkgevers te faciliteren.
- Verbetering van bestuur zal ook helpen bij het versterken van het zakelijke klimaat. Een recente enquête van de CBA blijft wijzen op een brede perceptie van corruptie in Aruba. Om bestuursproblemen aan te pakken, wordt aanbevolen dat de autoriteiten een lokaal kader ontwikkelen dat in lijn is met de bepalingen van het VN-Verdrag tegen Corruptie. Dit omvat het opbouwen van de capaciteit van het Integrity Bureau en het opstellen van gedragscodes voor ambtenaren en wetgeving voor klokkenluiders. Een robuust systeem van vermogensverklaringen voor ambtenaren (en openbare dienaren) zal helpen bij het detecteren, onderzoeken en vervolgen van corruptie. Het verzamelen en openbaar maken van volledige informatie over de uiteindelijke begunstigden van bedrijven die zich aanmelden voor overheidscontracten, zal ook voordelig zijn. Zoals besproken, zal verbetering van de uitwisseling van fiscale informatie en versterking van het AML/CFT-kader helpen bij het opsporen en in beslag nemen van opbrengsten uit belastingontduiking en corruptie.

Source: Central Bank of Aruba.
1/ These results should be interpreted with caution given the subjective nature of the perception- based indicators and the change in methodology from face-to-face interviews to online surveys in 2020.

Ook het IMF merkt op dat klimaatverandering een uitdaging vormt voor langetermijnaanpassing. Aruba is een plat eiland, en een aanzienlijk deel van zijn huizen, belangrijke infrastructuur en toeristische activa bevinden zich in de buurt van zeeniveau. De economie zou aanzienlijk worden beïnvloed door een matige stijging van het zeeniveau.

Een concreet actieplan - onder auspiciën van de Nationale Raad voor Klimaatbestendigheid - is nodig om prioriteit te geven aan investeringen in infrastructuur die de fysieke veerkracht van kwetsbare gebieden verbeteren. Dit plan moet financieringsbronnen identificeren voor deze projecten en uitleggen hoe ze passen binnen het bredere middellangetermijnfiscale kader.

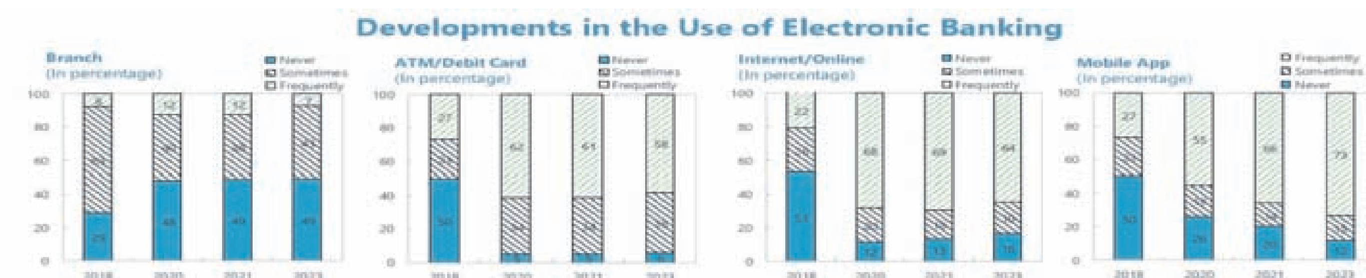
Een voortdurende beoordeling van het risicoprofiel, de geplande uitgaven voor klimaatadaptatienoden en de ontwikkeling van een nationale klimaatbestendigheidsstrategie wijzen in de goede richting, volgens het IMF. Lokale autoriteiten waren het eens over de prioriteiten van structurele hervormingen, maar ze benadrukten enkele uitdagingen bij de uitvoering. Ze benadrukten voortdurende inspanningen om bedrijfskosten te verminderen door het digitaliseren van het bedrijfsvergunningproces, maar erkenden dat dit verder moet worden uitgebreid.

De autoriteiten benadrukten een alomvattend hervormingsprogramma om de flexibiliteit op de arbeidsmarkt te verbeteren en een werkloosheidsverzekeringsprogramma in te voeren, maar benadrukten dat dit op een manier moet gebeuren die de sociale harmonie niet verstoort.

Ze waren het erover eens dat er meer gegevens moeten worden verzameld en meer analyses moeten worden uitgevoerd over genderongelijkheid. Ze verwezen naar lopende inspanningen met belanghebbenden, maar noemden beperkingen op het gebied van middelen en gegevensbeschikbaarheid.

Plaatselijke autoriteiten herhaalden hun toewijding om governance te versterken en verklaarden dat ze wetgeving voorbereiden voor de onderzoeksmacht van het Bureau voor Integriteit. Ze gaven ook aan dat ze een gedragscode voor ministers hebben voorbereid, terwijl die voor ambtenaren in ontwikkeling is.

Evenzo bevestigden de autoriteiten hun sterke toewijding om klimaatrisico's aan te pakken en de productie van hernieuwbare energie te vergroten om hun doelstelling van ten minste 45% vermindering van broeikasgasemissies tegen 2030 te halen.

Source: Central Bank of Aruba.

Volgens Surfside Science-gegevens; Meeste rifeilanden op Aruba worden kleiner

Surfside Science is een project van de Metabolic Foundation om reproduceerbare en kosteneffectieve methoden te ontwikkelen voor het monitoren van cruciale milieuparameters waar tekorten zijn. Onlangs hebben ze informatiesessies gehouden waarin ze de verzamelde gegevens van dit project hebben gedeeld.

Het Surfside Science-project begon in 2019 met steun van UNESCO, en sinds afgelopen zomer hebben ze steun gekregen van RESEMBID, een fonds van de Europese Unie. In het kader van het project hebben ze experimenten uitgevoerd om gegevens te verzamelen met behulp van reproduceerbare methoden – dit betekent dat anderen dezelfde methoden kunnen gebruiken voor metingen – op gebieden zoals water- en luchtkwaliteit, en ze hebben ook de zeebodem in kaart gebracht.

Daarnaast hebben ze ook veranderingen gemeten in wat bekend staat als 'rifeilanden'. Rifeilanden vormen een fysieke barrière tussen Aruba en de open zee. Ze ondersteunen ecosystemen en bieden natuurlijke bescherming tegen de effecten van klimaatverandering, waaronder zeespiegelstijging en stormgebeurtenissen. Ze worden als kwetsbaar beschouwd voor klimaatverandering vanwege hun lage ligging, kleine omvang en beweeglijk sediment. Toch zijn rifeilanden wereldwijd van onschatbare waarde, en Aruba is geen uitzondering.

Volgens Birdlife Data, vertegenwoordigen de rifeilanden op Aruba de enige alternatieve broedplaats voor de Cayenne stern in Aruba. De meeste tijd wordt ongeveer 70 procent van de populatie Cayenne sterns gevonden in San Nicolas Bay en 30 procent in Oranjestad. De jongen van de Cayenne sterns die oorspronkelijk werden geregistreerd in San Nicolas Bay werden later waargenomen als volwassenen die nestelden op de rifeilanden bij Oranjestad. Ook werden meerdere gevallen waargenomen van dezelfde paren die tussen deze twee locaties heen en weer bewogen in de daaropvolgende jaren. Zelfs 26 paartjes gewone sterns hebben nesten gemaakt op de rifeilanden.

Naast vogels worden er ook zeeschildpadden waargenomen in het water rondom de rifeilanden, maar er is geen bewijs dat ze daar nestelen.

Rifeilanden zijn belangrijke kuststructuren die fysieke bescherming bieden en een belangrijk netwerk van ecosystemen ondersteunen. Het werk van Surfside Science had als doel om eenvoudige en toegankelijke methoden te ontwikkelen en te testen om veranderingen in de rifeilanden te monitoren, om zo de inspanningen voor behoud te informeren en het kustbeheer te verbeteren.

Hiervoor maakten ze gebruik van satellietgegevens op twee manieren. Ten eerste gebruikten ze handmatige tracing om beelden met hoge resolutie te maken met behulp van Google Earth Pro. Vervolgens ontwikkelden ze code om deze beelden automatisch te analyseren.

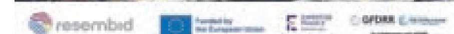
Het Surfside Science-project heeft veranderingen in het gebied gemeten, zoals compactheid en/of breuken. Ze observeerden alle 46 rifeilanden in de kustwateren van Aruba gedurende de periode tussen 2002 en 2022.

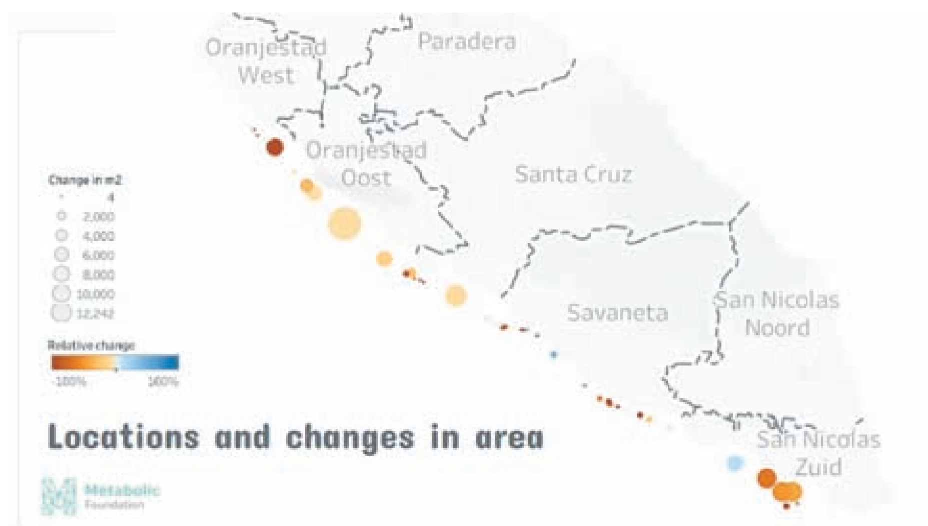
Op Aruba laten historische documenten zien dat de meeste van deze kusten ooit bedekt waren met een aaneengesloten strook van rifeilanden begroeid met mangroves, maar dit is nu niet meer het geval. Hun voorlopige resultaten tonen aan dat deze veranderingen doorgaan, waarbij de rifeilanden steeds kleiner en minder talrijk worden, vooral in de afgelopen twee decennia. Naast de opmerking dat de meeste rifeilanden kleiner worden, werd ook opgemerkt dat ze ronder worden naarmate ze compacter worden.

Ze hebben ook waargenomen dat breuken in de rifeilanden meestal voorkomen aan de uiteinden van de structuren.
En nog zorgwekkender is dat een groot aantal rifeilanden volledig lijkt te zijn verdwenen.

Voor meer informatie over het werk van Surfside Science en om toegang te krijgen tot alle verzamelde gegevens, kunt u hun website bezoeken op science.brenchies.com.

Amerikaanse vergunning van Refineria di Kòrsou (RdK) in gevaar

(CuraçaoChronicle) - De belangrijke Amerikaanse OFAC-vergunning van Refineria di Kòrsou (RdK) voor Curaçao loopt later dit jaar af. Dit is des te meer reden voor het door de overheid gesteunde bedrijf, dat alle petroleuminstallaties en gronden bezit, om een aanzienlijke afstand te bewaren tot Knob Trading SA, de vermoedelijke eigenaar van de - nu officieel erkende - Venezolaanse PdVSA-olie die opgeslagen is in Bullenbaai.

De OFAC-vergunning, onder toezicht van het Office of Foreign Assets Control en onderdeel van het Amerikaanse Ministerie van Financiën, loopt af in 2023. "Om deze reden ligt het nu weer ter beoordeling in Washington voor een verlenging," aldus advocaten Eric de Vries en Lucas Drissen van HBN Law & Tax namens RdK en RdK's dochteronderneming Curaçao Refinery Utilities (CRU) in de rechtszaak tegen Caribbean Refinery Petroleum (CPR), huurder van opslagtanks bij Bullenbaai.

CPR is al een tijdje niet in staat geweest te betalen, en directeur Erchenel Doran van CPR heeft voorgesteld dat de klant van CPR, Knob Trading (gevestigd in Panama), de facturen van CRU/RdK afhandelt. Echter, het overheidsbedrijf wil hier niets mee te maken hebben: "Het is cruciaal voor RdK - en dus CRU - om ver weg te blijven van betalingen door partijen zoals Knob." Dit is ook de reden waarom het 'compliance'-gedeelte van de overeenkomst met CPR uitgebreid ingaat op dergelijke zaken en 'absurde voorstellen' zoals die van CPR/Doran.

"CRU wil betaald worden, maar niet ten koste van het verliezen van de OFAC-vergunning," zeggen de advocaten, eraan toevoegend: "Tussen droom en daad staan wetten en praktische obstakels in de weg." Zoals eerder gemeld, realiseerde CRU/RdK zich pas later dat de stookolie 'PdVSA-olie' was, met alle bijbehorende risico's.

Bovendien heeft Knob "zelfs niet aangeboden om de volledige schuld van CPR te regelen," en "er is geen indicatie dat Knob überhaupt in staat zou zijn om enige betaling aan CRU te doen." "Immers, CRU/RdK bankiert bij MCB Bank, en er is geen reden om aan te nemen dat MCB Bank een betaling van Knob aan CRU zou accepteren en doorgeven, vooral omdat MCB Bank blijkbaar de bankrelatie met CPR heeft beëindigd vanwege eerdere betalingen van Knob aan CPR."

Volgens de juridische vertegenwoordigers van RdK zou deze actie "waarschijnlijk nergens toe leiden, behalve waarschijnlijk tot beëindiging van de bankrelatie met RdK/CRU door MCB Bank." "Zo'n risico kan redelijkerwijs ook niet van CRU worden verwacht."

CPR/Doran ziet dit anders. Zij geloven dat "CRU zelf in gebreke is gebleven jegens CPR als schuldeisers." "Het feit is dat CPR aanvankelijk heeft geprobeerd een oplossing te vinden met CRU, inclusief betaling. Als reactie hierop informeerde de heer Hans Vissers, Group Controller bij CRU, CPR dat CRU alleen betaling van CPR zou accepteren."

"Er wordt verwezen naar onder andere de situatie dat een derde partij betrokken - Knob - bij brief van 6 juni 2023 een schikkingsvoorstel heeft gedaan aan CRU, waarin een voorstel voor volledige betaling van de schuld van CPR is opgenomen. CRU heeft dit voorstel niet geaccepteerd en heeft daarmee betaling geweigerd. In feite heeft CRU helemaal niet gereageerd op dit voorstel," zoals verklaard door de advocaten namens Doran. CPR onderverhuurt de deels van CRU gehuurde tankcapaciteit aan Knob, "met medeweten van CRU." "CRU weet dus wie Knob is en wat zijn rol is in deze kwestie."

CPR wijst erop dat dezelfde Vissers van CRU/RdK, zoals recente mediaberichten laten zien, inderdaad bereid zou zijn betalingen van een andere derde partij - Socap Corp (eigendom van Raul Socorro) - te accepteren om de schuld van CRU af te lossen. "Waarom mag Socap wel betalen voor CPR, maar een voorgestelde partij door CPR, wiens bestaan CRU goed bekend is - namelijk Knob - niet?"

"Zeer Onwetend" Volgens de advocaten van CRU/RdK toont "CPR een echt gebrek aan bewustzijn van wat er gebeurt (in de wereld) en wat het eigenlijk van CRU vraagt." CRU benadrukt allereerst dat Knob nooit heeft aangeboden om het volledige uitstaande bedrag aan CRU te betalen. In een e-mail van 26 april 2023 verklaart Doran dat Knob bereid zou zijn om een bedrag van $1,2 miljoen aan RdK te betalen.

In reactie op die e-mail verklaart de Group Controller van RdK dat "het uitstaande bedrag vele malen hoger is" en verder, "elke betaling moet worden verwerkt via een contractuele partij van CRU, zoals dat hoort." "Betaling via de bekende contractuele partij is al gebruikelijk in normale juridische transacties, maar hier is het zelfs noodzakelijk vanwege verschillende nalevingsregelingen."

Onderzoek gestart na tragisch overlijden van patiënt in CMC

(CuraçaoChronicle) - Er is momenteel een onderzoek gaande naar het noodlottige overlijden van een patiënt in het Curaçao Medical Center (CMC). Tegen het einde van deze maand wordt een uitgebreid rapport verwacht waarin de omstandigheden rondom het overlijden van de patiënt worden beschreven. Dit verzoek is uitgegeven door de Inspectie Gezondheidszorg, handelend onder het gezag van minister Javier Silvania.

De zaak draait om een vrouw die helaas is overleden slechts een dag voor haar geplande ontslag uit het ziekenhuis. Tijdens het lopende onderzoek heeft haar rouwende zoon contact opgenomen met minister Javier Silvania voor begeleiding en ondersteuning. Tegelijkertijd loopt er een juridische procedure omdat de zoon duidelijkheid wil krijgen over de mogelijkheid van medische nalatigheid bij het vroegtijdig overlijden van zijn moeder.

Details over de medische reis van de patiënt zijn aan het licht gekomen. De patiënt, die medische aandacht nodig had, onderging een cruciale CT-scan en had een intraveneuze infusie nodig. Er deden zich echter complicaties voor tijdens de procedure, aangezien een verpleegster van de afdeling moeite had met het toedienen van de injectie. Voorlopige aanwijzingen wijzen op een mogelijke verstopping binnen de lijn.

In reactie op de uitdaging heeft de oplettende verpleegster haar stappen teruggedraaid en geprobeerd de obstructie aan te pakken door een passende oplossing te gebruiken. Helaas ontvouwde zich tijdens het doorspoelen een pijnlijke beproeving. De onmiddellijke reactie van de patiënt was er een van intense pijn, wat haar ertoe bracht dringend te roepen om de procedure te stoppen. Getroffen door intense brandende sensaties greep ze instinctief haar keel vast en uitte haar pijn met doordringende kreten.

Terwijl de patiënt's zoon reageerde op de verontrustende gebeurtenissen en emotioneel werd beïnvloed, eiste hij luidruchtig het einde van de procedure. Helaas verslechterde de toestand van de vrouw snel en verloor ze het bewustzijn. Ondanks onmiddellijke medische ingrepen kon haar leven niet worden gered.